

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

“På Youtube finns allt.”

En enkätstudie rörande mellanstadieelevers användning av plattformen Youtube i den medialiserade barndomen

Namn: Emelie Svensson & Isabella Thyberg

Program: Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LRXA1G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT/2020
Handledare: Louise Peterson
Examinator: Johan Söderman

Nyckelord: YouTube, Barndom, Sociala medier, Barns perspektiv, Barndomssociologi, Identitetsskapande, Medialisering, Digitalisering, Fritidshem

Abstract

I detta examensarbete har vi valt att utforska hur barns användande av plattformen Youtube har för betydelse i några mellanstadieelevers vardagsliv. Vi intresserade oss mer specifikt för hur dessa erfarenheter eleverna har av användningen kan relateras till sociala arenor i fritidshem och skola. Studien utgår från ett barndomssociologiskt perspektiv för att undersöka fenomenet ur ett barns perspektiv. De frågeställningar som examensarbetet grundar sig i är “Vilka erfarenheter av Youtube uppger eleverna att de har?”, “Hur beskriver eleverna att de får använda sig utav Youtube under skol- och fritidstid?” samt “Hur relaterar mellanstadieeleverna sina erfarenheter av plattformen till sina kamratkulturer under skol- och fritidstid?”.

Examensarbetets empiri har samlats in med hjälp av den kvantitativa metoden webbenkät, som innehöll både fasta och öppna svarsalternativ. Enkäten genomfördes enskilt under skoltid och totalt deltog 78st mellanstadieelever i Västra Götaland. Vår empiri med fasta svarsalternativ presenterades med hjälp av diagram, samt analyserades de öppna frågorna utifrån en kvalitativ tematisk analys för att på så sätt belysa beteenden och samband.

Resultatet visar att Youtube har en betydande roll i barnens samtid. De uttrycker starka känslor kring ämnet och beskrev olika sätt plattformen tar sig plats i skolan samt fritidshemmet. I diskussionskapitlet beskriver vi hur plattformen ytterligare skulle kunna användas under elevernas tid i skolan och på fritidshemmet. Utifrån resultatet diskuterar vi även hur vi har sett att elevernas användande av plattformen yttrar sig i deras vardagsliv och kamratkulturer under skol- och fritidstid.

Förord

Vi vill främst tacka alla elever som gjort denna studie möjlig med deras kloka och insiktsfulla svar. Därefter vill vi även tacka de lärare som fick agera mellanhand då vi inte hade möjligheten att vistas på skolan.

Vi vill även tacka vår handledare Louise Peterson som stöttat oss under hela arbetet genom att bolla idéer samt hitta underlag till vår forskning.

Självklart vill vi tacka varandra till ett fantastiskt samarbete med många skratt och djupa diskussioner.

Slutligen vill vi tacka de få dagar där det varit dåligt väder då det inte känts så hemskt att sitta inne vid en dator hela dagarna.

Hälsningar,

Emelie & Isabella

Innehållsförteckning

Förord	
Innehållsförteckning	
1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	2
2. Bakgrund	3
2.1 Ökad internetanvändning och nya digitala kulturer.....	3
2.1.1 Svenskarna och internet.....	3
2.1.2 En generationsklyfta	3
2.1.3 Youtube, kanaler och Youtubers.....	4
2.2 Digitaliseringen av fritidshemmet.....	5
2.2.1 Tillgängligheten	5
2.2.2 Skolan och fritidshemmets uppdrag.....	6
2.2.3 Digital kompetens i fritidshemmet	6
3. Tidigare forskning	7
3.1 Den digitaliserade barndomen.....	7
3.2 Digitaliseringen av skolan och fritidshemmet	8
3.3 Barnens sociala arenor	9
3.3.1 Barns relationsskapande	10
3.3.2 Barns identitetsskapande.....	11
3.4 Barn och Youtube.....	11
4. Teoretiska utgångspunkter	13
4.1 Barndomssociologi.....	13
5. Design och metod	15
5.1 Val av metod.....	15
5.1.1 Webbenkät	15
5.2 Urval	16
5.3 Genomförande.....	16
5.4 Empiriskt material	17
5.5 Analysförfarande.....	17
5.5.1 Bearbetning av webbenkäter	17
5.5.2 Analysmetoder.....	17

5.5.2.1 Diagrampresentation	18
5.5.2.2 Tematisk analys	18
5.6 Studiens tillförlitlighet	18
5.7 Etiska överväganden	19
6. Resultat och analys	20
6.1 Resultatredovisning av fasta frågor	20
6.1.1 Använder eleverna Youtube?	20
6.1.2 Är Youtube ett samtalsämne?.....	21
6.1.3 Plattformen Youtubes användningsområde.....	21
6.2 Tematisk analys	23
6.2.1 Youtube i lärandemiljö	23
6.2.2 Medvetenheten kring olämpligt material.....	24
6.2.3 Reklam	24
6.2.4 Utbud och tillgänglighet	25
6.2.5 Hatkommentarer	27
6.3 Sammanfattning	27
7. Diskussion.....	29
7.1 Resultatdiskussion	29
7.1.1 Elevernas upplevelser av Youtube under skol- och fritidstid	29
7.1.2 Youtubes effekter på barns relationsarbete	30
7.1.3 Youtubes upplevda betydelse för eleverna	31
7.2 Metoddiskussion.....	31
7.2.1 Metodval och kontakt med vårdnadshavare.....	31
7.2.2 Elevförutsättningar.....	32
7.3 Implikationer för den pedagogiska praktiken	32
7.4 Förslag på fortsatta studier.....	33
7.5 Slutkommentar	33
8. Referenslista.....	34
9. Bilagor	38
9.1 Bilaga 1	38
9.2 Bilaga 2	38
9.3 Bilaga 3	39

1 Inledning

Fritidshemmet ska vara en miljö som främjar säker och ansvarsfull kommunikation i digitala sammanhang, samt bygga på barnens intressen (Skolverket, 2019). Tidigare undersökningar utförda av Internetstiftelsen (2019) visar att den digitala plattformen Youtube är en stor del av många mellanstadieelevers fritid. Vuxnas mediepanik beskriver Ungdomsstyrelsen (2011) i sin rapport har lett till skapandet av olika restriktioner kring Youtube. Utifrån egna erfarenheter har vi även kunnat se att plattformen är något som förbjuds i skolan. Detta leder till en krock då användandet av digitala medier är något som genomsyrar en stor del av den aktuella läroplanen för grundskolan samt fritidshemmet (Skolverket, 2019). Som blivande lärare i fritidshem är detta något vi brinner extra för, då vi vill skapa en miljö som är anpassad efter deras intressen och erfarenheter. Därför finner vi det självklart att det ska finnas möjlighet att utforska samt föra diskussioner kring plattformen Youtube i fritidshemmets verksamheter. Genom att studien bygger på barns perspektiv hoppas vi på att kunna belysa hur barnen ser på plattformen utifrån ett lärandesyfte samt som en del av underhållningen i sin vardag.

Utifrån våra erfarenheter på olika skolor kommer många barn fram till oss och vill samtala om Youtube och de videor de sett på plattformen. En vanlig fråga som uppstår i interaktionen med eleven är "Vet du vem den här Youtubern är?" som i sin tur leder till vidare samtal där eleven får möjlighet att uttrycka sitt intresse. Youtube och dess kanaler kan i detta fall utgöra en ingång i en social interaktion. I läroplanen för fritidshemmet (Skolverket, 2019) benämns ett av fritidshemmets syfte vilket är att ta tillvara på elevers nyfikenhet och intresse för att kommunicera via olika språkliga former. Vi har märkt att Youtube är ett intresseområde som väcker samtal och vi hoppas kunna utforska elevernas interaktioner med varandra gällande ämnet. Detta blir allt mer relevant då enligt studier utförda av Internetstiftelsen (2019) använder 69 % av mellanstadieelever Youtube dagligen. Studien som vi kommer att presentera blir även aktuell då läroplanen för fritidshemmets centrala innehåll innefattar att eleverna ska få möjlighet att använda samt kreativt uttrycka sig via digitala verktyg (Skolverket, 2019).

Då de kulturella förändringarna ofta har en större betydelse för barn i äldre åldrar, vilket Fornäs (1994) belyser, samt att studien riktar sig mot både skola samt fritidshem, valde vi i kommande studie att fokusera på åldersgruppen 9–12 år. Den ökade internetanvändningen i dessa åldrar har inneburit skapandet av en ny mediekultur, vilket nämns i rapporten "Adda en vuxen" (Ungdomsstyrelsen, 2011). Mediekulturen blir en väsentlig beståndsdel i barnens gemensamma kulturskapande. Det är därför viktigt att inte bortse från barnens inflytande samt delaktighet i de processer som uppstår i det gemensamma kulturskapandet, utan de ska ges möjlighet att kunna påverka sin egen samtid (Hylland Eriksen, 1999, Williams, 2001). I den rapport som Ungdomsstyrelsen (2011) presenterat har man sett att barnen lever i en annan medievardag än de vuxna i deras närhet. Detta har lett till att det uppstått en klyfta eftersom den äldre generationen inte är lika insatta och får då svårigheter att följa med i den komplexa utveckling som sker.

Vi upplever att den tidigare forskning som gjorts kring den digitala plattformen Youtube och dess påverkan hos barn i huvudsak undersökts ur de vuxnas perspektiv. Den forskning som vi har kommit i kontakt med är också oftast fokuserad på hur barn exponeras för reklam och produktplaceringar. Väldigt få studier såg ur barns perspektiv och hur de använde sig och samtalade kring plattformen. Utifrån egna erfarenheter under bland annat den verksamhetsförlagda utbildningen valde vi att undersöka, i dialog med barn, hur de samtalar kring Youtube med sina kamrater och hur detta kan påverka barns relationsskapande på fritidshemmet. Sociala interaktioner och hur detta påverkar barnen på olika sätt som fenomen är något vi har sett är en kunskapslucka i den forskning som vi kommit i kontakt med. Därav har

detta legat till grund för denna studies forskningsområde.

1.1 Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med denna studie är att undersöka vilken betydelse fenomenet Youtube kan ha i mellanstadieelevers vardagsliv. Mer specifikt är vi nyfikna på hur dessa erfarenheter kan relatera till sociala arenor i fritidshem och skola. Genom enkäter riktade till mellanstadieelever vill vi undersöka följande frågor:

- Vilka erfarenheter av Youtube uppger eleverna att de har?
- Hur beskriver eleverna att de får använda sig utav Youtube under skol- och fritidstid?
- Hur skildras mellanstadieelevers erfarenheter av plattformen i samband med relationskapande under skol- och fritidstid?

2 Bakgrund

Detta kapitel tar upp bakgrunden till vår studie kring barns användande av internet. Vi kommer utgå ifrån statistik presenterat av Internetstiftelsen och deras årliga rapport angående svenskar och deras internetanvändning. Kapitlet är strukturerat i två huvudsakliga delar, första delen beskriver den ökade internetanvändningen och de nya digitala kulturerna som uppstått. I den andra delen redogör vi hur digitaliseringen tillämpats i skolan och fritidshemmet.

2.1 Ökad internetanvändning och nya digitala kulturer

2.1.1 Svenskarna och internet

Internetstiftelsen (2019) presenterar i sin rapport att användningen av internet kryper ner i åldrarna och ju äldre barnen blir desto mer tid tillbringar de på internet. Dels för att det blir vanligare att barnen får egna digitala enheter, så som mobil, surfplatta eller dator, dels för att det blir mer och mer vanligt med internetanvändning i skolan. 93% av deltagarna i rapporten uppger att internet används till skolarbete. Även hemma har 98% av deltagarna tillgång till en internetuppkoppling. I rapporten beskrivs den digitala identiteten som uppstått, där de digitala enheterna, framförallt mobiltelefonerna, blivit barnens digitala verklighet där det har öppnats upp för nya sätt att utveckla sin identitet (Internetstiftelsen, 2019). Den ökade användningen samt tillgängligheten har gjort att internet blivit en viktig del i många mellanstadieelevers vardag, 72% uppger att internet är viktigt eller mycket viktigt i privatlivet. Samt 18% uppger att internet är viktigt eller mycket viktigt för skolarbetet.

Utifrån den statistik som framkommer i Internetstiftelsens (2019) rapport är det 98% av mellanstadieeleverna som någon gång använt sig av plattformen Youtube och 69% som dagligen använder sig av plattformen. Det är främst föräldrarna som hjälper deras barn att skapa konton på de olika plattformarna, många anser även att de har en god överblick på vad deras barn gör på internet, trots detta var det 20% av mellanstadieeleverna som uppgav att de någon gång blivit utsatta för kränkningar på nätet. Av dessa elever var det 23% som upplevde kränkningarna som allvarliga. Vad detta beror på finner vi inga svar i den rapport som Internetstiftelsen publicerat.

2.1.2 En generationsklyfta

Internet och sociala medier har nått ut till allt mer yngre användare under de senaste åren. Ungdomsstyrelsen (2011) nämner hur hälften av alla barn i fyraårsåldern använder sig av internet i någon form. När de når mellanstadiet använder 90% av barnen internet. Jämför man denna siffra med Internetstiftelsens (2019) senaste rapport har denna siffra stigit till 98%. Många debatter och diskussioner kring barn och deras medievardag har uppstått i den nya mediekultur som under en längre tid utformats. Anledningen till det påstås beror på att barnen idag växer upp i en helt annan medievardag än vad deras föräldrar en gång i tiden gjorde. Som vuxen är det lätt att utifrån okunskap endast se farorna med internet och utifrån detta försöka skydda sina barn från olämpligt material de kan råka stöta på (Ungdomsstyrelsen, 2011). Över hälften av föräldrarna som deltagit i Internetstiftelsens rapport (2019) beskriver att de satt specifika regler som barnet måste följa i sin internetanvändning. Detta synsätt stärks ytterligare av Dunkels (2010) som nämner hur det är de vuxna och inte barnen själva som får bestämma vad som är olämpligt material eller inte på internet. Genom denna maktposition missar vuxna den viktiga dialogen med barnen angående fördelarna kring internetanvändningen. Utifrån detta synsätt har det lett till att en mediepanik uppstått kring barns användande av internet och dess sociala medier (Ungdomsstyrelsen, 2011). Vi tolkar denna mediepanik att man som vuxen känner ett behov av att på alla möjliga sätt

skydda barnen från det som upplevs främmande. Barnen saknar delaktighet och tappar sin makt att själva kunna bestämma över det egna användande.

Barnkonventionen (2019) beskriver att varje barn har rätt till att få sina åsikter och tankar hörda gällande sin egen individ. Som bland annat Internetstiftelsens (2019) rapport visar anser många barn att internet är en viktig del i sin vardag. Utifrån barnkonventionens bestämmelser blir det naturligt att barn ska få sin röst hörd om vad de ska få ta del av på internet (UNICEF, 2019). Ungdomsstyrelsen (2011) nämner vikten av att utbilda lärare men även andra vuxna i hur de olika plattformarna fungerar, för att på så sätt kunna stötta unga människor att kunna reflektera samt navigera sig i det medielandskap som blir mer och mer komplext. Fokuset på eventuella risker och faror med internetanvändningen bör istället riktas mot att fokusera på vad de unga faktiskt gör. Där man intresserar sig för vad användningen av och samtalen kring internetanvändning kan innebära för ungas identitetsarbete och relationsarbete.

2.1.3 Youtube, kanaler och Youtubers

Youtube är en internationell digital plattform som innehåller många olika typer av videor. Redan på startsidan exponeras användaren av flera olika videor som kategoriserats av Youtube som "Rekommenderat". Från startsidan är det enkelt att navigera sig vidare på hemsidan, där det finns en sökruta, samt olika kategorier såsom "Hem", "Populärt" och "Prenumerationer" för att nämna några. Hemsidan erbjuder även tjänster som kräver betalning, det handlar om premiumtjänster samt möjligheter till att köpa eller hyra spelfilmer (Google, 2020).

Även om hemsidan är internationell så finns det flera stora svenska Youtubers som kommer till uttryck via sina kanaler. Med begreppet Youtubers innebär det en individ som har en kanal på Youtube. Kanalen *Therese Lindgren* (Lindgren, 2020) är en av Sveriges största kanaler med över 1 miljon följare. Med hjälp av sin kanal har Youtubern bland annat belyst de dagliga hat som strömmar in via kommentarerna. Therese har till exempel publicerat videon "*Läser era hatkommentarer*". Nedan följer ett utdrag ur videon:

"Jag vet att vi har skämtat nu och skrattat men egentligen är inte det här alls roligt och det är verkligen inte okej att skriva såna här kommentarer till nån, jag hittade flera stycken kommentarer idag som jag inte läste upp för att dom är så grova att jag antagligen borde polisanmäla dom och det skrämmer mig när jag läser såna kommentarer. Det är klart att det är skitobehagligt och om det finns nån som ser den här videon som själv får såna här kommentarer skickad till sig så ska man ju aldrig acceptera det utan man ska ju definitivt prata med, asså om man är yngre, ska man prata med sina föräldrar eller prata med lärare eller prata med nån och ta hjälp. Man ska inte gå runt och bära det själv utan då, man behöver nån och prata med ifall man, ifall man får såna här elak till sig. Det är absolut inte okej överhuvudtaget, om man nu får det ska man inte, man ska inte vara tyst om det. Man måste prata med nån om det..." (21 april, 2020).

Youtubern inleder videon på ett till synes skämtsamt sätt, där hon ska reagera på dessa hatkommentarer. Samtidigt väljer Youtubern att i slutet av videon ta upp de allvarliga konsekvenser som kan uppstå genom detta fenomen (Lindgren, 2020). Andra vanligt förekommande videor är när vi som tittare får följa Youtubers i deras vardagsliv, vilket på plattformen benämns som "*vloggar*". *Jocke & Jonna* är ett exempel på en annan svensk Youtubekanal med närmare 1 miljon följare och baserar sin kanal på att dela med sig av sin vardag i vloggar (Lundell, Lundell, 2020).

2.2 Digitaliseringen av fritidshemmet

2.2.1 Tillgängligheten

Skolan försöker mer och mer hänga med i den digitala utvecklingen och har i diverse länder investerat en stor del resurser för att datorer ska få en plats i dagens klassrum. Denna utveckling beskriver även Rydin (2010), professor i media och kommunikation. Konceptet togs i bruk för att underlätta undervisningen under skoldagen samt öka motivationen för eleverna. En till satsning som Rydin tar upp är konceptet "en-till-en" vilket innebär att alla elever ska ha tillgång till en egen dator för att kunna genomföra skolarbete. Denna dator skulle även eleverna ha möjlighet att ta med hem och använda under sin fritid. Denna satsning spred sig över skolor i hela Sverige. Även Fleischer (2013) belyser aspekten kring fenomenet en-till-en i sin avhandling. Där beskriver han satsningen som dubbelsidigt i positiva och negativa aspekter. Vissa risker som uppstår enligt avhandlingen är att det blir en kostnadsfråga och därigenom en prioritetsfråga. Fleischer vill dock påpeka att en-till-en är en investering som har en positiv inverkan i skolan. Vad vi dock behöver ta hänsyn till är att denna avhandling är några år gammal och att mycket har skett inom digitaliseringen de senaste åren.

Det finns en förutfattad mening om att en digital kompetens kan utvecklas automatisk utan någon handledning, vilket är ett dilemma som tas upp i Ungdomsstyrelsens (2011) rapport. I rapporten påpekas vikten av att man inte ska anta att eleverna har en vana och kompetens gällande datorer och internet hemifrån. Eleverna utgår från sociala och kulturella faktorer vilket kan påverka deras kompetens. Även om normen finns att eleverna har tillgång till digitala verktyg i skolan kan det inte förväntas att de har det hemma och fått erfarenhet av tekniken innan sin skolgång. Rapporten beskriver vidare att lärare och pedagoger bör vara digitalt kompetenta för att kunna få in det i en fungerande pedagogisk praxis. Annars kan det även här uppstå en klyfta över den digitalt kompetenta och den digitalt inkompetenta (Ungdomsstyrelsen, 2011). Lärarens inblick över elevernas internetanvändning under tiden i skolan och fritidshemmet blir av stor vikt då en del av läraruppdraget är att kunna uppmärksamma elever kring de olika möjligheter och risker som kan medföra i en ökad digitalisering (Skolverket, 2019).

Genom den ökade digitaliseringen i skolan har läraren även tillgång till musik i mycket större utsträckning än vad de tidigare haft. Sailer och Guilmartin (2019) belyser i sin artikel hur musik blir stärkande för alla sorters lärande. Musiken kan stödja olika förmågor såsom kognitiva, språkliga, fysiska samt sociala. Internet blir ett enormt bibliotek som digitalt kompetenta lärare kan använda sig av för att stärka lärandet. Detta kan ske både passivt där musiken kan fungera som ett koncentrationsmedel vid skoluppgifter men även som en del i det integrerade lärandet. Genom att använda sig av musiken kan även de grovmotoriska förmågorna stärkas. Att klappa, stampa, samt följa koreografier kan hjälpa elever bli mer medvetna om sin kropp samt stärka arbetsminnet.

I skolan kan det även uppstå en krock angående de restriktioner skolan väljer att sätta upp kring användandet av digitala verktyg. Oftast förbjuds användandet av elevernas egna telefoner under skol- och fritidstid. Corsaro (2005) tar upp begreppet "*sekundära anpassningar*" vilket innebär att barn försöker hitta lösningar för att känna att de är i kontroll. I detta fall kan det innebära att elever i smyg använder sina telefoner när vuxna inte är i närheten. Dem är väl medvetna om reglerna men väljer att bryta dessa för att på så sätt uppleva att de har kontroll över sitt digitala användande. Hur en lärare bemöter detta kan variera. Vissa håller sig till reglerna medan andra kan tumma lite på regeln då dessa regelbrott oftast uppskattas i kamratkulturen. Läraren blir även en del av dessa sekundära anpassningar och kan knytas till att regler ibland kan ses som socialt bundna.

2.2.2 Skolan och fritidshemmets uppdrag

I de allmänna råden för fritidshemmet (2014) framkommer det att elever känner en meningsfull fritid när fritidshemmet kan agera stimulerande och formas utifrån deras behov, intressen och erfarenheter. För att dessa förutsättningar ska kunna finnas behöver eleverna själva få inflytande angående verksamhetens utformning. Fritidshemmet ska vara en miljö som främjar elevernas samspel med kamrater och får möjlighet att utveckla sin sociala kompetens tillsammans med dem. För att utveckla sociala normer och för att värden ska kunna prövas och utvecklas krävs det att denna socialisation sker i grupp. Där får eleverna möjlighet att utvecklas som individer i den sociala gemenskap som sker på fritidshemmet. Elevers gemensamma aktiviteter beskriver Dahl (2011) utifrån Wengers begrepp *praktikgemenskap*. Utifrån praktikgemenskaper skapar eleverna *mening*. I fritidshemmets kontext kan det ses som barnens möten med varandra under fritidstid. Genom att delta i olika aktiviteter samt att bygga relationer kan detta skapa en mening i barnens vardag.

Skolan ska enligt läroplanen för grundskolan (Skolverket, 2019) ge eleverna möjligheter att i samspel med andra individer skapa goda relationer samt upprätthålla dessa, detta ska ske utifrån ett empatiskt samt demokratiskt förhållningssätt. Dessa elever ska även i samspel med andra få möjligheter att utveckla sin identitet men också pröva nya identiteter samt uppfattningar. Det framkommer även i läroplanen att eleverna ska få möjligheter att utveckla förmågor såsom att förstå risker och värdera information kring användningen av digital teknik, för att på så sätt utveckla ett förhållningssätt som är kritiskt och ansvarsfullt. På så sätt ska skolan bidra till att vara en miljö som gynnar elevers utveckling av förståelsen kring hur digitaliseringen påverkar på individnivå men även samhällsnivå. Fritidshemmets uppdrag (Skolverket, 2019) blir att ge eleverna möjligheter att utveckla förmågor att säkert och ansvarsfullt använda samt kommunicera med hjälp av olika digitala verktyg. I enlighet med Barnkonventionens (2019) bestämmelser ska eleverna på fritidshemmet även veta om sina rättigheter (Skolverket, 2019). Detta upplever vi leder till att det krävs ett intresse från lärarens sida gällande barnens användning av, i detta fall, plattformen Youtube. Trots att det kan verka främmande eller i vissa fall skrämmande. Genom att göra eleverna delaktiga ökar möjligheterna att både kunna stötta eleverna i deras användning samt kunna bygga verksamheten utifrån deras intressen samt behov.

2.2.3 Digital kompetens i fritidshemmet

Skolverket genomförde en revidering av läroplanen 2018 där digitalisering fick ta en större plats. Detta leder till att kommentarmaterialet gällande digitalisering som Skolverket släppte året innan blir enligt oss mycket relevant. Skolverket (2017) beskriver fyra aspekter som ska integreras i lärandet i grundskolan. Dessa är att utveckla en förståelse för hur digitaliseringen påverkar individ och samhället, att utveckla kompetenser att använda digitala verktyg, att förhålla sig till digital information kritiskt samt att omsätta idéer på ett kreativt sätt genom användning av digitala verktyg.

Dessa fyra aspekter upplever vi går att integrera i fritidshemmets undervisning så länge läraren har kompetensen till det. Ett sätt att integrera dessa aspekter kan enligt oss vara via plattformen Youtube. Genom diskussioner kan förståelse för plattformen och digitaliseringens påverkan för samhället och individen belysas. Eleverna kan även utveckla förmågor kring att söka sig fram till klipp som intresserar dem samt hjälpa dem genomföra praktiska moment i fritidshemmet. Ytterligare diskussioner kan även belysa vad som är sant eller inte på Youtube och uppmuntra eleverna till ett kritiskt förhållningssätt. Slutligen kan plattformen även fungera som inspiration och hjälpmedel i elevernas egna skapande av videoklipp.

3 Tidigare forskning

I följande kapitel kommer vi att presentera vad den digitaliserade barndomen innebär och hur detta har förändrat barnens möjligheter till socialt umgänge utanför skolvärlden. Vidare kommer vi att beskriva barnens sociala arenor samt vad relationsarbete och identitetsskapande innebär och vilka faktorer som spelar roll. Avslutningsvis presenterar vi forskning som gjorts kring barn och hur Youtube påverkar deras vardag.

3.1 Den digitaliserade barndomen

Barndomen är som tidigare nämnt under ständig förändring. I en rapport för Statens medieråd utförd av Ekman (2016), intresserade han sig bland annat för hur den ökande användningen av digitala medier hos barn och unga har inneburit att barnens sociala umgänge antagit nya former. Studien beskrev hur medielandskapet i många fall har påverkat samhället och de processer som sker där, vilket benämns inom begreppet *medialisering*. Det är ett faktum att vardagslivet och barndomen påverkas av denna medialisering, både vuxna och barn anpassar och omformar sina liv utifrån det rådande medielandskapet som existerar i samhället. I studien som senare publicerats i en rapport för Statens medieråd, redovisar Ekman (2016) att utvecklingen som skett i den betydligt utökade användningen av digitala medier har lett till att vi idag lever ett så kallat medieliv. Det är inte längre endast medierna som existerar i våra liv, utan i vissa fall lever vi våra liv numera styrda av medierna.

Utifrån tidigare presenterade rapporter i vår studie har man sett att barns olika åldrar påverkar deras medieanvändning, vilket även Ekman (2016) belyser i sin studie. Forskaren beskriver att i barns tidigare år, är det mer traditionella verktyg såsom böcker och musik som står i fokus. Det sker endast få inslag av digitalt användande i dessa åldrar. Studien visade att med åren presenteras barn för mer digitala medieverktyg och de utvecklar en kompetens för självständigt medieanvändande. Någonstans här sker även en övergång till ett mobilt mediebruk där internet står i centrum. Ekman hävdar att genom dessa verktyg får barn en större tillgänglighet till den populärkultur som uppstår vid internetanvändande. Det blir även en plats för barn att utforska identiteter och hitta likasinnade individer. Den medialiserade barndomen har inneburit att tillgängligheten har ökat i och med smarta mobiltelefoner, surfplattor och bärbara datorer. Studien belyser att tillgängligheten till dessa digitala verktyg har lett till att de ses som något självklart i vardagen i de flesta barns liv. Detta har gjort att nya sätt för att kunna kommunicera med andra har lett till att barns sociala interaktioner över olika medieplattformar blivit en viktig del för deras sociala umgänge.

I och med denna förändring anser Ekman (2016) utifrån sin studie, att dessa digitala verktyg kan ses som känsloladdade ting i deras vardagsliv. Socialisationsprocessen bland barn sker inte längre på endast fysiska platser utan även på digitala plattformar. Barnens relationer till varandra blir därför påverkade. Även om digitala medier är vanligt bland dagens barn är det inte alla som har samma tillgänglighet eller möjlighet till medieanvändning. Vidare belyser Ekman att en utebliven medieanvändning kan leda till diverse negativa konsekvenser för barns sociala relationsarbete. Anledningen blir att de barn som inte har möjlighet till medieanvändning missar det viktiga umgänge som sker i den digitala sfären. Medialiseringen har inneburit att individen förväntas att vara ständigt kontaktbar och tillgänglig för socialt umgänge digitalt. I studien har forskaren kunnat se att detta påverkar förutsättningarna för barnens fritid samt hur de väljer att spendera den.

Studien visade att medialiseringen även har inneburit att barn som konsumenter även ändrat form. Tillgängligheten har gjort att företag anpassat sin marknadsföring utefter de existerande

medielandskap, vilket i sin tur lett till att barnen dagligen exponeras för reklam. Folkvord, Bevelander, Rozendaal & Hermans (2019) undersöker i sin forskning kring Youtubers och den reklam som de förmedlar till sina tittare, vilket i många fall består av barn. I deras forskning har de sett att barnens relation är en viktig faktor i hur reklamen upplevs och tas emot. I studien beskrevs barnen som mer mottagliga till den reklam de exponeras för om relationen ansågs vara positiv med Youtubern.

3.2 Digitaliseringen av skolan och fritidshemmet

Hur digitaliseringen tog sin form i skolan beskrivs av Light (refererat i: Klerfelt, 2007) där det visade att datorn började användas i pedagogiska miljöer redan under 80- och 90-talet. När denna nya teknologi blev tillgänglig inom skolan fanns det en viss förväntan om datorns användningsområde. I studien utförd av Klerfelt (2007) beskrivs den förväntan som uppstod, vilket var att datorn skulle bli skraddarsydd för eleverna och deras förutsättningar. Förväntan var att datorn skulle kunna ge instruktioner till eleverna utifrån deras utvecklingsnivå och i deras tempo. Studien belyser även att en viss rädsla uppstod för att teknologin skulle skapa en klyfta i barns sociala interaktioner med varandra. Studiens resultat visade dock motsatsen, istället för att en isolation framför datorn blev det en gemensam plats för sociala interaktioner. Samtidigt som det beskrivs i Ekmans (2016) studie att dessa nya förutsättningar till sociala interaktioner digitalt även ökar risken för att de som inte har samma tillgänglighet missar dessa sociala interaktioner. På så sätt missar dessa barn det viktiga umgänge som tagit ny form.

Digitaliseringen av skolan skulle trots allt fungera som ett sätt att individanpassa skolan. Den digitala eran är bara den senaste versionen av det elevcenterade synsättet. Tidigare versioner av detta kan ses i den "progressiva pedagogiken" samt "Montessoripedagogiken". I teorin ska denna digitalisering leda till en hel omorganisation av utbildningsväsendet. I dagens praktik används digitalisering för att individanpassa vissa aspekter i utbildningen. Detta sker i form av bland annat lärplattformar där elever kan sammanställa sina projekt för bedömningar. I vissa länder används även digitaliseringen för att anpassa vissa prov efter elevens tidigare prestationer (Selwyn, 2017).

Genom den digitala framfarten och internetanvändandet anser Klerfelt (2007) utifrån sin studie att skolan förlorade sitt monopol på kunskap. Genom videor, hemsidor och sökmotorer blev information och kunskap lättare att nå än vad det tidigare varit. Ett dilemma som dock uppstått mellan pedagoger var förståelse för hur datorn skulle användas i undervisningen vilket Klerfelt (2007) beskriver utifrån sin forskning. Ett annat problem var även hur datorn skulle kunna kombineras med andra verktyg för att stärka lärandesituationerna. I studien framkom det att det fanns en förståelse bland pedagogerna att digitaliseringen skulle ha en plats i skolan, men hur detta skulle ske blev fortfarande tvetydigt. Det framkom även att det fanns fördomar kring vuxnas närvaro vid elevers användning av digitala verktyg. Dessa fördomar utgår ifrån att vuxna inte ska behövas i elevens interaktion med datorn. Klerfelt hävdar dock utifrån sin studie att lärarens roll kan vara en avgörande faktor. Lärarens stöd i de olika digitala situationerna hjälper elever att öka sin digitala kompetens i yngre åldrar. Negativa konsekvenser som kan uppstå är att om grundpelaren inte existerar kan digitaliseringen av mellanstadiet visa sig vara ett hinder för vissa elever att överkomma. Detta hävdar Klerfelt kan i sin tur leda till ett minskat engagemang för lärande. Även Selwyn (2017) tar upp problematiken kring antagandet att varje individ är tillräckligt tekniskt kunnig att navigera det digitala landskapet. Detta i sin tur minskar individen vägledning och stöd för ytterligare kunskap då lärande kan ses som en social interaktion mellan den individ som söker kunskap och den individ som innehar kunskap. Vet individen inte vart hen ska leta blir det svårt att utforska det digitala landskapet på egen hand.

När unga befinner sig framför datorn utspelar sig ett samspel, där ett återkommande interaktionsmönster var barnens vilja att hjälpa varandra, vilket Svensson (2001) belyser i sin studie. De var även engagerade och målinriktade. Hon kunde även se utifrån sin studie en skillnad mellan barnens användning av de mer öppna mjukvaruprogrammen och de färdiga pedagogiska spel som presenterades. Barnen visade större intresse för den öppnare programvaran medan lärarna föredrog de färdiga pedagogiska spelen. Detta menar Svensson kan bero på lärarens förutfattade mening om att eleverna tar till sig mer från dessa färdiga program i jämförelse med den öppnare mjukvaran. Detta kan även kopplas till det Klerfelt (2007) och Selwyn (2017) belyser i sina studier kring pedagogers okunskap angående ett bredare användningsområde för de digitala verktygen. Svensson (2001) nämner även hur vissa lärare kan se denna sociala interaktion som störande i klassrumsmiljön och utifrån detta väljer bort datorn som ett lärverktyg.

3.3 Barnens sociala arenor

Den obligatoriska skolgången har lett till att stor del av barns uppväxt spenderas i en organiserad skolmiljö. Ihrskog (2006) intresserade sig för i sin studie hur skolan och fritidshemmet har blivit viktiga sociala arenor för barns möjligheter till utveckling samt skapandet av den egna kulturen, den egna identiteten och de sociala relationerna. I studien belyser hon även fritiden som social arena där både relationsarbete men även identitetsutveckling sker och hur detta har lett till att fritiden har fått en ny betydelse för barn. Det är oftast där de utforskar verkligheten och hur den ter sig. Tillsammans med sina jämnåriga skaffar barnen sig kunskaper om livet och genom samhörigheten med andra barn göra detta meningsfullt. Ihrskog hävdar även att sociokulturella villkor spelar in på barns fritid och vilka möjligheter som ges att upptäcka dessa kunskaper om verkligheten och livet, där de tillsammans med jämnåriga skapar en meningsfullhet. I studien beskrivs det faktum att ungdomskulturen har förändrats, där media har fått ett större inflytande och där även fritiden har fått större plats. Socialisationsprocessen som barnen befinner sig i är en ständig process som fortlöper även under deras fritid, men där den inte styrs av skolans uppsatta regler. Detta menar Ihrskog (2006) gör det meningsfullt att få en inblick i hur barns vardagskultur påverkar barns tillvaro, i synnerlighet då mycket av det som sker i barns liv undkommer vuxnas synfält. Både medvetet och omedvetet ur barns perspektiv.

Vidare menar Ihrskog (2006) att skolan som social arena i vissa fall kan försvåra elevernas relationsarbete. Främsta anledningen anser Ihrskog är att det i barns relationsarbete också måste ske ett sorteringsarbete, då det inte är möjligt att söka samhörighet och gemenskap med alla sina klasskamrater. Utifrån observationer kunde Ihrskog se att eleverna skapade möjligheter till att kunna utveckla sina kamrat/kompisrelationer, genom att röra sig i klassrummet på ett strategiskt sätt. Till exempel gå och vässa pennan för att samtidigt samtala med en kamrat på vägen. Den sociala arenan som var inne i klassrummet blev till viss del styrt av olika regler och förhållningssätt som eleverna förväntades hålla, som exempelvis att sitta still och arbeta. Under rasterna fanns inte dessa regler eller förhållningssätt, den sociala arenan förändrades och blev mer öppen. Ute på skolgården fanns det dock olika kamratgrupper som i många fall redan var förutbestämda, i den mening att många elever redan innan rasten visste vilka man skulle umgås med och i vissa fall även vad man skulle göra. Problematiken uppstod hos de elever som kanske inte hade lika många kamrater eller kompisar, vilket ledde till att konflikter uppstod då man inte fick delta i aktiviteten och kände sig uppgiven eller utanför. Vilket inte var avsiktligt från de elever som redan tillhörde en kamratgrupp.

Barnens sociala utmaningar finns ständigt parallellt under hela dagen i mötet med andra barn, från den obligatoriska skoldagen till eftermiddagarna på fritids. Dessa sociala utmaningar såg

Ihrskog (2006) under sina observationer bli särskilt svåra under de tillfällen som inte var organiserade, exempelvis under raster samt fri lek under fritidstiden. Barn vill finna en tillhörighet och dela denna med andra barn. Genom att de mindre organiserade eller inte alls organiserade tillfällena uppstår innebär det att barnen sätts i en situation där de förväntas utöva sin sociala kompetens, där ett så kallat förhandlingsarbete sker. Ihrskog belyser problematiken kring att vara utan en social kompetens. I dessa sociala arenor finns det då stor risk att barnet hamnar utanför denna tillhörighet, som i sin tur leder till ett utanförskap och att den sociala kompetensen regredieras. Barnen väljer inte själva när dessa tillfällen uppstår, utan blir beroende av hur väl barnet kan interagera med andra i den omgivning de är satta i. Även Asplund (1987) beskriver i sin studie den sociala medvetenhetens vikt i barnens möten med varandra. Genom att dela erfarenheter och kulturer uppstår det en social respons mellan barnen som leder till samtal. Detta kan liknas med att ha något gemensamt med sina kamrater i skolan. Genom att samhället och kulturen förändras kring barnen så utvecklas även deras sociala responsivitet.

3.3.1 Barns relationsskapande

När barn går in i skolåldern blir vänner och kamrater mer och mer viktiga. Goldinger och Magnusson anser att det är genom sina kamrater som barnen känner en tillhörighet i skolmiljön. Det kan även skapa en social bubbla med sina jämnåriga där vuxna blir uteslutna (refererat i: Ihrskog, 2006). Vänskapen mellan barn kan ses på två olika sätt vilket Ihrskog hänvisar till Gustafsons teorier (refererat i: Ihrskog, 2006). Det ena är den så kallade *kollektiva idealrösten* där Gustafson beskriver detta synsätt som att all social interaktion ska ske i harmoni där alla är välkomna och leker tillsammans. I den kollektiva idealrösten ska alla barn känna tillit till varandra och konflikter uppstår helt enkelt inte i gruppen. Det andra synsättet är de *personliga strategierna*. Detta innebär att barnen bygger upp sina sociala regler där förhandlingar sker mellan kamrater. Gustafson menar att den kollektiva idealrösten och de personliga strategierna kan krocka med varandra. De får benämningen hur det bör vara i gruppen (kollektiva idealbilden) och hur det faktiskt är i gruppen (personliga strategierna). Detta synsätt appliceras på barnen som möter varandra väldigt ofta, i detta fall skolmiljön. Barns relationsarbete kan dock även observeras kring individer vars vänner de inte träffar så ofta. Gustafson beskriver att dessa relationer har lättare att gå in under den kollektiva idealrösten då vardagsproblematiken inte kommer till ytan på samma sätt. Utifrån bristen på de svårigheter som uppstår i vardagen kan dessa relationer bli förskönade (refererat i: Ihrskog, 2006).

Under denna uppsats har vi kontinuerligt pratat om barnet som en individ med olika kamrater. Vad som är viktigt dock är att se skillnaden mellan kamrat, vän och kompis. Enligt Ihrskogs (2006) forskning kunde en vän ses som någon som inte är jättenära individen. Ett barn kan ha många vänner. När begreppet kamrater används ses de individerna som en grupp. Dessa grupperingar kan innefatta bland annat klasskamrater eller kamrater i ett fritidshem. Skulle barnet dock istället benämna en individ som sin kompis kan detta ses som att de delar ett nära band. Detta är en person som individen delar ett ömsesidigt förtroende för.

Praktikgemenskaper som Wenger (1998) beskriver i sin forskning är en viktig del i barns relationsarbete. Praktikgemenskaper uppstår när en grupp individer finner mening i en gemensam aktivitet. Det är även ett fenomen som alla blir delaktiga i. Praktikgemenskaper utgår ifrån tre olika dimensioner. Dessa tre dimensioner benämner Wenger som *Det ömsesidiga engagemanget*, *det gemensamma intresset* samt *den delade repertoaren*. Under tiden i skolan är barnen del av delad repertoar. Genom umgänget bygger de även ett gemensamt intresse samt ett ömsesidigt engagemang för de olika aktiviteter eleverna tar del av (Wenger, 1998). Genom dessa dimensioner har Dahl (2011) arbetat fram ytterligare forskning kring allianser. Utifrån dessa dimensioner innebär det att barnen bygger allianser med varandra. Vad som är viktigt att veta är

att barn inte är bundna till endast en praktikgemenskap eller allians utan kan ingå i flera. Dessa allianser menar Dahl bidrar till en gemenskap som blir en del av barns meningsskapande. Forskning har även gjorts på hur gemenskapen kan påverka barns prestation i skolan, vilket London och Ingram (2018) påvisar i sin studie. Resultaten visade sig att elever som kände sig delaktiga i en gemenskap hade en större inre motivation mot skolarbete samt en positivare syn på skolan som helhet. Utifrån London och Ingrams resultat kan man se vikten av barns relationsskapande och gemenskap. Det blir därför även viktigt för skolan att motverka att elever känner sig utanför. Corsaro (2005) nämner även hur allianser kan utveckla vissa jargonger som kan bli en uteslutande faktor då andra individer inte är medvetna om dessa gemensamma sociala koder. Även vuxna kan då ha svårt att avgöra meningen bakom vissa av barnens handlingar och språkbruk.

3.3.2 Barns identitetsskapande

Människan kan ses som en aktiv deltagare i sin egen utveckling vilket grundar sig i Meads tankar kring människans utveckling av Jaget (referat i: Ihrskog, 2006). Denna utveckling menar Mead sker i samspel med andra individer runt omkring. Genom detta samspel får individen en möjlighet att pröva och ompröva sin egen identitet. Detta leder till att jaget ständigt omformas genom uppväxten. Ihrskog (2006) bygger vidare på denna teori i sin studie genom att föra en diskussion kring kamratrelationers betydande roll för barns liv. Det är tillsammans med jämnåriga som de får möjlighet att testa deras förmågor och utveckla identiteten. Socialisationsprocessen hos barn, vilket Ihrskog belyser, sker i samhörighet med andra barn. Det är tillsammans med denna referensgrupp som utvecklingen av den enskilda barnets identitet, normbildning och gränssättning sker. Ihrskog har kunnat observera att genom det emotionella stöd som uppstår när barn bildar vänskapsrelationer, får individen bekräftelse att stärka sitt identitetsskapande. Genom ömsesidiga sociala utbyten stärks individens trovärdighet kring sin egen jaguppfattning. Ihrskog nämner dock vikten av individens kapacitet att tolka den andras gester och uttryck för att detta ska kunna vara identitetsstärkande. Det innebär i sin tur att det krävs en ömsesidig förståelse för varandra, vilket Ihrskog (2006) diskuterar i sin studie.

I tidigare forskning kring identitetsskapande har bland annat Ziehe (1986) kunnat se att identiteten inte är något som bildas och sedan håller sig statisk resten av livet. Han menar istället att det är något som ständigt förändras i den sociokulturella omvärlden. Då identitetsskapandet påverkas av samhället utifrån bland annat media, familj och traditioner. Det är utifrån sin omgivning som individens drömmar, förhoppningar och farhågor bildas vilket även det blir en stor del av jaget. Ziehe (1986) anser att dessa aspekter ständigt förändras genom uppväxten och resten av livet, därav menar han att det inte är förvånande att identiteten aldrig stagnerar. Detta kan även ses i barns allianser och vänskapsgrupperingar vilket Corsaro (2005) påvisar i sin forskning. Genom att identitetsskapande går igenom olika skiften så finns även chansen att barnens olika relationer förändras. Ibland temporärt när en identitet prövas men i vissa fall även permanent. Samtidigt har Glöckler (1997) i sin forskning även kunnat se att individens personliga känsloliv också spelar en väsentlig roll, inte bara de yttre faktorerna. När individen tar åt sig diverse intryck kan hen processa detta på olika sätt. Utifrån dessa faktorer menar Glöckler att individens känsloliv kan förändras vilket i sin tur kan leda till olika utfall i identitetsskapandet.

3.4 Barn och Youtube

I tidigare studier kring barns användande av plattformen Youtube har Folkvord, Bevelander, Rozendaal och Hermans (2019) kunnat se att barnen känner en stark tillhörighet till de kanaler de uppskattar att se på. Uhls och Greenfield (2011) beskriver utifrån den forskning som genomfördes på barn i åldrarna 10–12 att de kunde se samband mellan barns identitetsskapande

och hur kändisar på sociala medier påverkade detta. Forskarna menar på att barnens konsumtion av sociala medier till viss del påverkade deras framtida mål. Genom att konsumera olika Youtubekanaler och deras innehåll ansåg många av barnen den framgång eller livsstil som kom till uttryck som ett möjligt mål att uppnå. Säljö (2000) beskriver även fördelarna med att använda datorns olika möjligheter för att på andra sätt skaffa sig kunskaper inom olika områden, men även ta tillvara på möjligheterna kring ökad social interaktion med andra människor och se datorn som ytterligare en social arena.

Genom att forska kring mellanstadieelevers medieanvändning av Youtube, ville Saban (2019) undersöka hur eleverna använde sig samt hur de ville använda sig utav plattformen Youtube. Det framkom att majoriteten av eleverna hade positiva upplevelser av plattformen och använde sig av Youtube i syfte att utveckla färdigheter samt kunskaper. Samtidigt har det i andra studier påvisats ett motstånd gentemot barns användande av Youtube och visst innehåll. Buzzi (2012) påpekar problematiken kring att många videor saknar åldersgräns. Detta leder till att olämpligt material kan "gömmas" i videor som vid första anblick ser ut att rikta sig mot barn. När föräldrar intervjuades i Buzzis studie angående fenomenet beskrev föräldrarna att de trodde att de själva inte varit tillräckligt noga i sina sökningar. Dessa föräldrar uppgav att de inte hade tilltro till sin egen digitala förmåga och valde därför inte att anmäla videon i fråga.

Utifrån den studie Saban (2019) utförde kring mellanstadieelevers medieanvändning av Youtube visade resultatet att, vloggar, tv-spel och äventyr/resor var populära kategorier att titta på. En annan populär kategori var instruktionsvideor för praktiska moment. Detta kan innefatta instrumentspel, språk och skapande. Studien visade även att eleverna fann reklamen som visas före och under videorna ibland uppfattades obehagliga eller irriterande. De påpekade även att reklamen inte kändes passande för deras ålder. En annan faktor som barnen ansågs vara irriterande var föräldrarnas inblandning av deras användning av Youtube (Saban, 2019). Den digitala mediekulturen som befinner sig utanför skolans miljöer och de kommersiella krafter som finns i barnens fritid beskriver Klerfelt (2007) i sin studie blir en komplex process när dessa två världar ska mötas. De kommersiella krafterna som existerar i den digitala mediekulturen har sällan barns bästa i åtanke utan drivs istället av ett vinstintresse med barnen som konsument.

4 Teoretiska utgångspunkter

I följande kapitel presenteras denna studies teoretiska utgångspunkter. I kapitel 3 redogjorde vi att barn befinner sig i olika sociala arenor där de interagerar med andra. I vår studie är vi intresserade av barns erfarenheter av Youtube i relation till den sociala arenan. För att förstå mellanstadieelevers upplevelser och erfarenheter ur barns perspektiv har vi använt ett barndomssociologiskt perspektiv.

4.1 Barndomssociologi

Barndomssociologi möttes i sin början som ett forskningsområde som var mindre värt än att forska kring vuxna individer. Delvis då barndomen sågs som mindre intressant men även ansågs det att psykologin hade ett monopol kring ämnet. Genom barndomssociologin kunde synen på forskningen kring barn och barndomen genomgå ett paradigmskifte. Barnen i fråga fick möjligheten att vara aktiva aktörer istället för receptorer. Tidigare forskning som Kampmann (2003) redogör för, där utgångspunkten var utvecklingspsykologi, kunde barnen ses som *becomings*. Fokuset låg på olika delar som skulle hjälpa barnet att bli en kompetent vuxen i samhället. Barndomen var en väg till vuxenlivet och barnet sågs i detta stadie som ofullständigt. Ett annat sätt att se barn i barndom är genom att de tar sig an rollen som *beings*. Genom "beings" menar Kampmann att fokuset läggs kring barnen som kompetenta där den sociala omgivningen är med och formar barndomen. Även James, Jenks & Prout (1998) beskriver barndomen som en social konstruktion. Detta innebär att tanken kring en universell barndom är falsk. Istället ska barndomen ses utifrån sin sociala kontext samt något vi själva konstruerar. Barnet kan inte särskiljas från etnicitet, klass eller kön, utan olika sociala faktorer och kulturer är en del av konstruktionen av barndomen. Genom de sociala interaktioner barnet påträffar formas barndomen och blir unik utifrån barnets erfarenheter och intryck.

Barnen är en aktiv del i samhället benämner Grunditz (2013) och omtolkar ständigt den vuxenkultur de blir presenterade för. Samtidigt belyser forskaren att det dock kan uppstå friktion mellan synsättet att se barn som aktiva och kompetenta samt som individer som är i behov av omsorg. Genom att vi i vår studie väljer att inta ett barns perspektiv ser vi barnen som aktiva och kompetenta användare i det medielandskap som existerar. För att ett barn ska kunna gå mellan dessa roller menar Nordenfors (2006) att det krävs en tillit till sin omgivning och individerna i den. Den tidigare forskningen som även Tiller (1987, 1991) beskriver utgick forskningen utifrån vuxnas perspektiv på barndomen. Dock anser forskaren att man inte kan se barn som ofullständiga och ovetande, utan istället bör man utnyttja resursen som är barnens egna erfarenheter. Genom dessa erfarenheter kan forskaren gå in i barns perspektiv. Grunden för detta menar Tiller är att barn får förklara hur hen upplever sin omvärld. En individ som är nio år blir mer tillförlitlig kring hur det är att vara barn än en vuxen som försöker se utifrån sitt perspektiv. Tiller (1987, 1991) hävdar att barnen behöver ses som en tillförlitlig källa för att de ska kunna inta rollen som aktörer. Det blir en omvandling där barnet går från ett objekt till en social person. Barndomen är något som ständigt förändras och ter sig olika beroende vem som betraktar den och under vilka tidsperioder. Det blir därför viktigt att se forskning som berör barn ur ett historiskt och kulturellt perspektiv.

Genom begreppet *interpretativ reproduktion* beskriver Corsaro (2005) barn som aktiva deltagare i samhället. Detta innebär att de inte bara tar åt sig den kultur vuxna skapar utan är en del av skapandeprocessen. Detsamma menar Corsaro även gäller de kamratkulturer barn skapar. Det är i samspel med andra individer som barns lokala kultur skapas och ständigt förändras. En grundpelare för barndomssociologin förklarar James, Jenks och Prout (1998) är att barns sociala relationer kan studeras utan en vuxens antaganden och tolkningar. Detta leder till att etnografiska

studier oftast ses som ett lämpligt tillvägagångssätt när barn ska studeras. Forskarna menar på att genom fältstudier och intervjuer får barnen själva sin röst hörd utan att gå igenom filtret som är den vuxnas tolkning. När barnet studeras är omgivningen väsentlig förklarar även Kampmann (2003). Hur barnets vardagsliv ser ut, ekonomiska tillgångar och handlingar är alla delar kring helheten som blir barndomen. Även hur de agerar i sociala interaktioner blir av stor vikt att observera menar forskaren.

Utifrån vår studies syfte blir barndomssociologin en väsentlig del då vi är intresserade av att forska kring hur elever använder sig av Youtube i sin socialisation med sina kamrater. Barnens medialiserade barndom är en utgångspunkt för barn att skapa dialoger. Tillsammans skapas ett delat intresse samt repertoar utifrån deras användande av digitala verktyg. Då medielandskapet för dessa barn är under ständig förändring kan du som forskare inte få en tillförlitlig bild från en vuxen som står utanför. Istället måste samtalet ske med barnen själva för att se deras uppfattning kring fenomenet.

5 Design och metod

I följande kapitel kommer vi att presentera val av metod, vilka övervägande som gjordes samt hur studien genomfördes. Vi presenterar vad vårt empiriska material består av, samt motiverar studiens tillförlitlighet. Avslutningsvis redovisas de etiska övervägandena som gjorts och hur de kommer till uttryck i studien.

5.1 Val av metod

Vår huvudsakliga metod var först att genomföra semistrukturerade intervjuer med elever. Som stöd skulle vi föra anteckningar samt använda oss av ljudinspelning så vårt fokus hamnade på barnet under intervjuerna. Detta eftersom vi var intresserade av att få ta del av elevernas erfarenheter och upplevelser av plattformen Youtube. På grund av rådande situation kring COVID-19, valde vi istället att genomföra webbenkäter ute på skolor i mellanstadiet. Förhoppningarna var att vi genom denna metod skulle kunna fortsätta med vårt tänka område samt att nå ut till fler elever under samma tidsperiod. Detta ledde till att vi istället för att använda oss av semistrukturerade intervjuer genomförde webbenkäter som metod för att samla in vår empiri.

I en kvantitativ studie kan empiri oftast samlas in i stora mängder över en relativt kort tid till skillnad från kvalitativ metod. Genom den kvantitativa metoden enkät beskriver Ejlertsson (2019) hur frågorna i enkäten är fasta, vilket leder till att sorteringen av svar blir förenklad. Tid och ekonomiska resurser är även det en aspekt som ligger i den kvantitativa metodens fördel. När en enkät genomförs bildas inte en relation mellan individerna som uppstår vid kvalitativa metoder som intervjuer eller fältstudier. Detta menar Ejlertsson leder till att forskarrollen kan vara neutral och gör det möjligt att undvika intervjuareffekten. I vår studie innebär det att svaren eleverna ger kan inte bli färgade i våra ögon utifrån social bakgrund, kön och etnicitet. Det uppstår även en viss anonymitet mellan individerna. Den kvantitativa metoden enkät beskriver Ejlertsson (2019) även kan vara till fördel när respondenten har svårt att uttrycka sig verbalt. Till skillnad från kvalitativa metoder vilket Ahrne och Svensson (2015) förklarar oftast innefattar fysiska möten där det krävs att man uttrycker sig verbalt, till exempelvis intervjuer. Den kvantitativa metoden har dock även sina nackdelar vilket Ejlertsson (2019) belyser. En nackdel kan vara om respondenten har svårt att förstå frågorna, då finns inte forskaren närvarande för att förklara. Detta leder även till att det inte kan göras några uppföljningsfrågor eller ifall respondenten ger ett oklart svar. Är frågorna i sig oklara kan respondenten även tröttna på att svara på enkäten och därefter avbryta sin medverkan. På grund av anonymiteten kan forskaren inte vara helt säker på vem som besvarar enkäten samt är det vanligt att många bortfall uppstår (Ejlertsson, 2019).

5.1.1 Webbenkät

Enkäter kan liknas vid standardiserade intervjuer där det finns en tydlig struktur. Det som kännetecknar en enkät är att frågorna som ställs i många fall har fasta svarsalternativ som besvaras utav respondenterna själva i ett frågeformulär (Ejlertsson, 2019). I vår studie har vi dock valt att försöka efterlikna en intervju så mycket som möjligt i vår enkät genom att ställa öppna frågor, där eleverna fått svara i fritext. Vilket har lett till att vi samlat in en kvalitativ empiri. De vanligaste typerna av enkäter gestaltas i pappersform eller i webbform. Det som styr utformningen av enkäten och hur man väljer att distribuera styrs av enkätundersökningens syfte samt målgrupp. Användningen av webbenkäter, som denna studie grundar sig på, innebär att enkäten kan genomföras på diverse digitala verktyg, exempelvis dator eller surfplatta. Ejlertsson (2019) nämner också att webbenkäter oftast finns tillgängliga via en internetadress som delas med respondenternas mejladresser.

Nackdelarna med denna typ av enkät kan vara att få respondenternas uppmärksamhet bland övriga mejl som strömmar in dagligen. Därför är denna typ av enkätundersökning oftast att föredra när det gäller mindre avgränsade målgrupper där det redan finns en viss kontakt, om än viktigare att information kring enkätens syfte framkommer till deltagarna (Ejlertsson, 2019). Fördelarna med webbenkät beskriver Sakshaug, Vicari och Couper (2018) är att det idag finns många företag som distribuerar färdiga webbverktyg med färdiga enkätmallar, vilket kan underlätta vid skapandet av enkäten. Samtidigt som det också blir mindre kostsamt än vi till exempel pappersenkäter.

5.2 Urval

Planeringsfasen är den viktigaste fasen i enkätundersökningar. Det är under planeringen som val av deltagare sker, ett så kallat urval. Vilken urvalsmetod man väljer är beroende på studiens syfte och problemformulering. Utifrån dessa två faktorer utformas frågor till enkät samt vilken målgruppen kommer att bli (Ejlertsson, 2019). Utifrån vårt syfte och problemformulering var förhoppningen först att genomföra vår studie på elever som gick i årskurs 4–6. Detta ledde till att vi valde metoden *tvåstegsurval*, detta innebär enligt Ejlertsson (2019) att det sker ett urval i två olika steg, där första steget är att ett antal huvudgrupper slumpmässigt väljs ut. I detta fall var det tre olika skolor som fick förfrågan att delta i undersökningen, detta skedde dock inte slumpmässigt då vi på grund av begränsning av tid valde att kontakta skolor där vi hade viss kontakt redan innan. Utifrån dessa tre huvudgrupper (skolor) fick vi kontakt med två av dessa skolor, men där kontakten upphörde med en av skolorna. Vårt urval utmynnade i att vi endast hade kontakt med en skola där årskurserna sträckte sig upp till årskurs 5. Detta ledde till att eleverna som deltog i vår studie gick i årskurs 4–5 och var mellan 10–12 år. Årskurserna var indelade i fyra olika klasser, varav de elever som även var inskrivna på fritids gick på samma fritidshem.

Att just denna ålder valdes ut var utifrån olika faktorer. En av faktorerna var elevernas förmåga att uttrycka sig i text, då metodvalet var webbenkät där vissa frågor krävde egenformulerade svar. En annan faktor var att de elever som deltog även hade tillgång till personliga datorer, vilket gjorde att webbenkäten kunde besvaras under skoltid och vi behövde inte vara närvarande. Samt att undersökningar som gjorts visar att användandet av digitala medier ökar ju äldre barnen blir. En av de viktigaste faktorerna var att vi ville utföra studien ur barns perspektiv, då utifrån Tillers (1987, 1991) forskning så bör man se barn som experter kring det egna användandet av, i detta fall, digitala medier. Dunkels (2007) beskriver den tystnad som länge varit ett faktum från barns håll och deras nätanvändning, det har länge varit de vuxna som fört talan. Mycket av det som sker på internet kan vara svårt att uppfatta som utomstående och i vissa fall även medvetet hållas hemligt. Genom att barnen får sin röst hörd och får möjlighet att beskriva sina upplevelser, kan det som vid första anblick uppfattas som svårt att förklara istället bli möjligt att förstå.

5.3 Genomförande

Inledningsvis kontaktade vi tre olika skolor belägna i Västra Götaland. I detta läge var vi inriktade på att genomföra intervjuer, på grund av det rådande läget i samhället kring COVID-19 fick vi avslag från en av dessa skolor, då de ansåg att fysiska intervjuer inte var lämpligt. En av de resterande skolorna uteblev svar. Under planeringsfasen av studien beslöt vi oss för att istället genomföra webbenkäter. Vi valde då att återigen ta kontakt med den skola som avböjde, för att se om de var intresserade av att delta nu när genomförande istället var webbenkät. Skolan visade intresse men återkoppling saknades efter att ha delgett enkäten. Detta ledde till att en av de från början tre skolorna deltog i studien. Vi blev inbjudna till ett fysiskt möte där vi fick möjlighet att

diskutera enkäten med rektor och lärare som ansvarade för mellanstadiet. Samtyckesblanketter skickades ut till de berörda vårdnadshavarna, där vi bland annat presenterade syftet med enkäten (se bilaga 2). Kontakten med vårdnadshavarna angående blanketterna hölls över mejl. Denna kontakt togs med skolorna redan innan vi samtalat med vår handledare, därav följer inte samtyckesblanketten den mall som fanns tillgänglig på vårt lärosäte och vissa punkter har därför missats. Exempelvis kontaktuppgifter till vår handledare.

Tillsammans skapade vi en webbenkät i Googles verktyg. Enkäten finslipades några gånger i samråd med handledare. Detta ledde till bland annat utvecklandet av fler frågor samt att vi samtalade kring hur enkäten skulle bli tydlig för barn. Vi beslutade oss för att använda oss utav talspråk, tex. "kolla" istället för "se", "kompisar" istället för "kamrater", för att på så vis anpassa enkäten efter den åldersgrupp som skulle besvara den, i detta fall barn i åldrarna 10–12 år. Enkäten skickades ut till de berörda lärarna, som i sin tur ansvarade över att enkäten genomfördes under skoltid av de elever som valde att delta. En påminnelse skickades ut till vårdnadshavare angående samtyckesblankett (se bilaga 3). Detta gjorde vi utifrån Lewis och Hess (2017) forskning kring svarsfrekvenser i enkäter, där de kunnat se att fler svar strömmade in efter att flera påminnelser skickats ut. Processen av insamling av empiri tog från början till slut 4 veckor.

5.4 Empiriskt material

Det empiriska material som samlats in har gjorts från en webbenkät. Enkäten genomfördes av elever i årskurs 4–5 på en skola i Västra Götaland. Uppskattningsvis tog det ca. 10–15 minuter att genomföra enkäten, detta är något som kan ha varierat beroende på skrivförmåga samt hur utförliga svaren var. Utifrån 94 förfrågade elever, resulterade det i 78st enkätsvar vilket ligger till grund för vår studie. Detta resulterade i ett bortfall på 16 elever.

Tabell 1: Fördelning enkätsvar

Årskurs 4	39st
Årskurs 5	39st
Totalt	78st

5.5 Analysförfarande

I följande avsnitt beskrivs hur hanteringen av den kvalitativa samt kvantitativa empiri som insamlats hanterats samt analyserats utifrån en tematisk analys samt diagram.

5.5.1 Bearbetning av webbenkäter

Enkäten som besvarades bestod av både frågor där det fanns fasta svarsalternativ samt öppna frågor där eleverna själva fick skriva in sina svar. Frågor med fasta svarsalternativ som ger kvantitativ empiri kommer analyseras och presenteras utifrån olika diagram. I vår bearbetning av de öppna frågorna, som ger kvalitativ empiri, kommer en kategorisering ske utifrån vissa faktorer, vilket är grunden till vår tematiska analys. Diverse stavfel i elevexemplen kommer bevaras i sin helhet men kommer tolkas utifrån oss som forskande studenter.

5.5.2 Analysmetoder

I vår studie kommer, vi som tidigare nämnt, använda oss av den kvantitativa metoden webbenkät, som innefattar både fasta och öppna svarsalternativ. Därav kommer två analysmetoder att

användas vid bearbetningen av vår empiri. Dessa analysmetoder kommer att bestå av en tematisk analys samt analys av olika typer av diagram.

5.5.2.1 Diagrampresentation

Sju frågor i vår enkät innehåller fasta svarsalternativ. Vid kvantitativ empiri där det inte finns utrymme för tolkning beskriver Ejlertsson (2019) att det är fördelaktigt att använda sig utav diagram. Resultaten av dessa fasta svarsalternativ kommer därför att presenteras med hjälp av cirkel- och stapeldiagram. Cirkeldiagram används i syfte att presentera fördelningen över ett mindre antal grupperingar. Exempelvis frågor där svarsalternativen är "ja" och "nej" frågor. Med hjälp av cirkeldiagrammet blir det lättöverskådligt vilket svarsalternativ som är majoritet. Stolpdigrammet har ett liknande syfte, men där flera grupper kan presenteras utan att det förlorar sin visuella tydlighet (Ejlertsson, 2019).

5.5.2.2 Tematisk analys

Nio frågor i vår enkät innehåller öppna svarsalternativ, vilket innebär att eleverna själva fått skriva in ett svar. Dessa svar har analyserats med hjälp av en tematisk analys, vilket innebär att olika teman identifierats i det empiriska materialet (Braun & Clarke, 2006). Enligt den tematiska analysen letar forskaren efter samband som sedan kan sorteras efter olika relevanta teman (Braun & Clarke, 2006). Som vi beskrivit ovan har empirin i denna studie samlats in genom den kvantitativa metoden webbenkät, med kvalitativa inslag med öppna frågor. Utifrån en tematisk analys innebär det att de enkätsvar med öppna frågor som samlats in kommer att analyseras och sorteras efter teman. Taylor och Ussher (2001) beskriver även aspekten av att inte bara utgå från teman som forskaren redan förutbestämt. Nya teman kan upptäckas och användas genom analys av empirin. En komplexitet som uppstår när teman ska identifieras är att sätta en gräns för hur mycket empiri ska styrka det sagda temat. Var går gränsen till att ett samband övergår till ett tema? Skulle det dock sättas en tydlig gräns kan det störa resultatet. Om gränsen hypotetiskt sett skulle vara att det krävs att 40 % av svaren måste sammanfalla för att de ska räknas som ett tema, då resulterar det i att 39 % inte är ett tema (Braun & Clarke, 2006).

5.6 Studiens tillförlitlighet

Att använda sig av metoden enkät i denna studie kan problematiseras. Källström-Cater (2015) diskuterar svårigheterna som kan uppstå i samtal med barn. Genom att barn har ett mindre ordförråd kan svaren de ger anses otydliga. Vid en intervju kan intervjuaren ställa följdfrågor för att barnet ska få möjlighet att precisera vad hen vill förmedla. Genom metoden enkät förlorar vi möjligheten till följdfrågor. Har ett barn svarat otydligt blir det svårt att använda detta som empiri utan att utgå ifrån antaganden.

När en enkätstudie genomförs beskriver Ejlertsson (2019) vikten av att beakta studiens validitet och reliabilitet. Validiteten stärks genom att empirin kan samlas in på ett korrekt sätt. Genom att använda oss av webbenkät kan vi uppnå en viss validitet då alla svar automatiskt samlas in och till viss del sorteras. Däremot nämner Ejlertsson att vår validitet minskar då vi inte har haft möjlighet att testa frågorna på individer i åldersgruppen innan enkäten skickades ut. Reliabiliteten menar Ejlertsson (2019) uppstår när en studie går att återskapa vid ett senare tillfälle. På grund av vårt ämne är det svårt att uppnå en stark reliabilitet. Hur länge Youtube kommer vara en aktuell sida för barnen kan ingen säga då nya hemsidor för sociala medier uppstår hela tiden.

5.7 Etiska överväganden

Vi har utgått ifrån Vetenskapsrådets (2017) fyra forskningsetiska principer, vilket är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. *Informationskravet* blev tydligt utifrån att vi gick igenom enkäten med de berörda lärarna samt förklarade vårt syfte och mål med vår studie. Då vi inte fick möjlighet att prata med eleverna som var med i studien gjorde vi en inledning i enkäten där vi förklarade för eleverna vad syftet med vår studie var för dem (Se bilaga 1). *Samtyckeskravet* blev uppnått genom att samtyckesblanketter skickades ut till vårdnadshavare där de fick återkoppla till oss via mejl att deras barn fick delta i enkäten (Se bilaga 2). En problematik som uppstår är att det endast krävs samtycke från en av vårdnadshavarna. När vi hade överblickat våra svar från vårdnadshavare så var det få mejl som var undertecknade av båda vårdnadshavare. *Konfidentialitetskravet* innebär att det material som samlats in från enkäterna förvaras säkert och endast är tillgängliga för oss som forskande studenter samt vår handledare. *Nyttjandekravet* innebär att den empiri som samlats in under studien inte delas vidare och används i andra forskningssyften än vad som delgivits till alla berörda. Detta innebär i sin tur att all insamlad empiri kommer att raderas efter genomförd studie.

6 Resultat och analys

I följande kapitel presenteras resultaten från enkätsvaren med utgångspunkt i vårt syfte och frågeställningar. Enkätundersökningen som genomfördes presenterade både fasta och öppna frågor för eleverna gällande deras användning av plattformen Youtube. Valet av att ha öppna frågor härstammar från den barndomssociologiska teorin att barnen är kompetenta individer. Genom att de får möjlighet att besvara vissa frågor med sina egna ord får de också möjlighet att visa sin kompetens gällande ämnet. Enkäten bestod av frågor som både var obligatoriska, samt frågor som var valfria att besvara. Först presenteras enkätsvaren med fasta svarsalternativ i form av cirkeldiagram samt stapeldiagram. Därefter presenteras en analys av de öppna frågorna. Dessa svar har vi kategoriserat utifrån en tematisk analys. De teman som vi valt att belysa är "Youtube i lärandemiljö", "Medvetenheten kring olämpligt material", "Reklam", "Utbud och tillgänglighet" samt "Hatkommentarer".

6.1 Resultatredovisning av fasta frågor

6.1.1 Använder eleverna Youtube?

Totalt deltog 78 elever i årskurs 4–5 i enkätundersökningen. Fördelningen av antal deltagare var 39 elever från årskurs 4 (50%) samt 39 elever från årskurs 5 (50%). Utifrån enkätsvaren framkom det att totalt 76 elever återkommande använder sig utav plattformen Youtube (97,4%). Detta resultat sammanfaller med den rapport Internetstiftelsen (2019) delgav. Varav 2 elever angav att de inte tillbringade någon tid på plattformen (2,6%). *Se figur 1.*

Figur 1 Cirkeldiagram över antal elever som tillbringar tid på Youtube.

Vid frågan om eleverna har en egen Youtubekanal var det totalt var 24 elever som uppgav att de hade en egen Youtubekanal (30,8%). Varav 54 elever uppgav att de inte hade någon egen Youtubekanal (69,2%). *Se figur 2.*

Figur 2 Cirkeldiagram över antal elever som har en egen Youtubekanal.

6.1.2 Är Youtube ett samtalsämne?

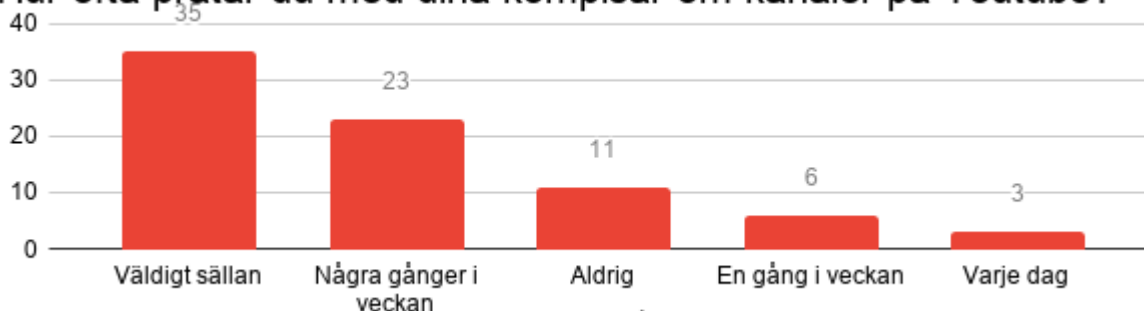
Totalt var det 47 elever som angav att de tillbringar tid på plattformen tillsammans med kamrater (60,3%). Varav 31 elever angav att de inte tillbringar tid tillsammans med kamrater på plattformen (39,7%). *Se figur 3.*

Figur 3 Cirkeldiagram över antal som tillbringar tid på Youtube tillsammans med kamrater.

Vid frågan hur ofta eleverna samtalade kring plattformen var det totalt 35 elever som uppgav att de väldigt sällan samtalade kring plattformen med sina kamrater (44,9%). Varav 23 elever angav att de samtalade kring plattformen några gånger i veckan med sina kamrater (29,5%). 11 elever uppgav att de aldrig samtalat kring plattformen med sina kamrater (14,1%). 6 elever uppgav att de samtalade en gång i veckan kring plattformen med sina kamrater (7,7%). Samt 3 elever som uppgav att de samtalade kring plattformen med sina kamrater varje dag (3,8%). *Se figur 4.*

Hur ofta pratar du med dina kompisar om kanaler på Youtube?

Figur 4 Stolpsdiagram över antal som tillbringar tid på Youtube tillsammans med kamrater.

Utifrån den samlade empirin i figur 4 kan det konstateras att 85,9% av deltagarna någon gång har samtalat kring plattformen med sina kamrater. Varav 41% av deltagarna samtalar kring plattformen minst en gång i veckan.

6.1.3 Plattformen Youtubes användningsområde

Vid frågan vad eleverna sysselsätter sig med på plattformen, fanns det möjlighet att ge flera svar på svarsalternativen som presenteras i figur 5. Efter insamlingen av empirin kunde 210 svar konstateras. Den mest populära sysselsättningen var att se på filmer som andra kanaler har lagt upp, vilket var 32,9% av den totala svarsfrekvensen. Därefter följer svarsalternativen att lyssna på musik (22,4%), följa Youtubers kanaler (21,4%) samt följa vloggar (9,1 %). Att få "How-to-do-tips" samt söka information fick samma antal svar och landade därför vardera på 6,2%. Den minst populära sysselsättningen visade sig vara att lägga upp egna filmer samt att dela filmer med kompisar som vardera endast bestod av 1%. Ingen deltagare i studien valde svarsalternativet att de inte kollade på Youtube. Trots att det var 2,6% som svarade att de inte använde sig utav plattformen (se figur 1) kan vi dock se i figur 5 att ingen uppgett att de inte tittar på Youtube.

Figur 5 Stolpdigram över vad eleverna gör på Youtube.

I figur 6 presenteras vilka Youtubekanaler elever tittar mest på. Svartalternativen var inte fasta, utan deltagarna fick själva skriva vilka kanaler de tittade på. Detta ledde till att vi i sammanställningen sållade bort svartalternativ som endast framkom en gång. Totalt utgick vi från en empiri på 108 svar. Den kanal som var mest populär under undersökningen var Therese Lindgren (12,4%), därefter följt av Jocke och Jonna (6,5%) samt Matinbum (5,5%).

Det vi kunnat se är de Youtubers som eleverna tittar på är i åldrarna 10 år och uppåt. För en mer övergripande överblick se figur 6.

Figur 6 Stolpdigram över vilka Youtubekanaler eleverna konsumerar mest.

6.2 Tematisk analys

6.2.1 Youtube i lärandemiljö

I analysen av de öppna enkätsvaren visade sig musik som ett återkommande svar då det var den näst mest populära sysselsättningen på plattformen enligt vår empiri. När frågan ställdes gällande vad de sysselsatte sig med när de använde plattformen Youtube under skol- och fritidstid, svarade 60,3 % att de lyssnade på någon form av musik. Flera elever beskrev även att musik användes under undervisningen som ett komplement under arbetet i olika former. En elev beskrev en situation där Youtube användes som ett hjälpmedel:

Exempel 1: *“En av våra lärare använder Youtube när vi ska ha en rörelsepaus. Då så ska vi härma dom på bilden.”*

Utifrån ovanstående citat kan vi tolka att läraren ser barnen som beings vilket Kampmann (2003) beskriver. Det är läraren som i detta fall styr hur barnen ska använda sig utav Youtube samt vad de ska titta på. När frågan ställdes gällande hur Youtube användes i skolan samt fritidshemmet visade det sig att musiken var ett stort användningsområde. En del elever beskrev att lyssna på musik var den enda delen av Youtube som de fick ta del av under tiden de spenderade i skolan samt fritidshemmet.

Exempel 2: *“På rasterna så har vi på musik och ibland på mattelektionen så brukar vi få lyssna på musik.”*

Exempel 3: *“Bara lyssna på musik”*

Exempel 4: *“Ibland visar lärarna något klipp på något men det är inte så ofta.”*

Exempel 5: *“Vi får bara använda Youtube till musik.”*

Sailer och Guilmartin (2019) beskriver de positiva effekter musiken kan ha på lärandet i både passiva och aktiva former. Via rörelsepåuser får eleverna möjlighet att utveckla sina grovmotoriska samt kognitiva förmågor. Genom att lyssna på musik under lektionen agerar även musiken som ett sätt för eleverna att hålla fokus under lektionstiden.

Utifrån våra enkätsvar kunde vi se att Youtube till viss del även användes som ett aktivt moment i lärandet. Detta skedde oftast i form av att se plattformen som en kunskapsbank.

Exempel 6: *“Om man typ ska leta upp information om något så kan man hitta lite på youtube.”*

Exempel 7: *“Ibland använder vi det för att kolla på någon film när de förklarar hur man räknar ut ett tal i matten, ibland använder vi det om vi ska rita av något i bilden eller så och ibland på musiken när man ska lära sig hur ett instrument låter eller något annat.”*

Exempel 8: *“Ofta som undervisning”*

Exempel 9: *“Vi använder det ibland för att få instruktioner”*

Genom den tematiska analysen av enkätsvaren framkommer det att plattformen Youtube till stor del används i syfte att lyssna på musik. Till viss del används plattformen i utbildnings syfte, oftast

i form av instruktionsvideor. Utifrån ovanstående citat kan vi se ett barndomssociologiskt perspektiv, vilket Kampmann (2003) nämner, där läraren ser eleverna som kompetenta att söka information via plattformen. I tidigare forskning utförd av Saban (2019) kan det även konstateras att eleverna visar sig vara positiva till en undervisningsform som grundar sig i klipp från Youtube.

Dock var det flera elever som även nämnde att plattformen inte fick användas överhuvudtaget under skol- och fritidshemstid. Vilket är förvånande då majoriteten uppgav att de i olika situationer använde sig utav plattformen. Det beskrevs dock inte några anledningar till att det var så.

Exempel 10: *“vi använder inte Youtube på skolan”*

Exempel 11: *“Använder det inte.”*

Exempel 12: *“Inte alls”*

6.2.2 Medvetenheten kring olämpligt material

När frågan ställdes till eleverna vad de ansåg vara negativt med Youtube var det 15,3 % som nämnde det olämpliga material för barn som existerar på plattformen. De videor som inte ansågs vara anpassade för barn beskrevs som “konstiga”, “opassande” samt “olämpliga” av vissa elever.

Exempel 13: *“att det finns olämpliga klipp”*

Exempel 14: *“Att visa lägger upp konstiga och opassande saker.”*

Som vi förklarat i tidigare kapitel påstår Dunkels (2010) att det är vuxna som bestämmer vad på internet som anses opassande för barnen. Vad vi kan se från dessa svar är att eleverna inte är blinda för att det finns olämpligt material på Youtube. Detta kan återkopplas till Corsaros (2005) begrepp interpretativ reproduktion då eleverna är med och skapar sin kultur gällande dessa klipp. Eleverna visar en förståelse samt förmåga för att tolka klippen och göra egna bedömningar kring vad som är passande material för deras åldrar.

Exempel 15: *“Att alla åldrar kan se på allt som folk lägger upp där.”*

Exempel 16: *“Att det finns saker som är inte så bra för barn”*

I ovanstående citat visar eleverna på en självmedvetenhet, samt agerar som kompetenta användare av det digitala medielandskapet. Utifrån enkätsvaren kunde vi se att majoriteten av eleverna var medvetna om vilka eventuella risker som förekommer på plattformen och visar kognitiv förmåga att bedöma vad som anses vara olämpligt material. Som tidigare nämnt är det viktigt att se barnen som kompetenta individer samt som experter över sin egen kultur. Ett barn är en mer tillförlitlig källa till sin egen barndom än vuxnas utomstående perspektiv (Tiller, 1987, 1991).

6.2.3 Reklam

Ytterligare en aspekt som framkom angående vad eleverna upplevde som negativ på plattformen Youtube var reklam. 28,2% upplevde den ständiga reklamen som negativt. Reklamen visas inte enbart innan ett klipp utan kan även visas under eller efter. Det är skaparen till videon som själv bestämmer var och hur många reklamer som ska spelas under videons gång.

Exempel 17: *“Att det är reklam hela tiden.”*

Exempel 18: *“Att det är mycket reklam innan, i slutet och under tiden.”*

Exempel 19: *“Det är lite irriterande om det är en spännande video och mitt från ingenstans kommer det en annons. Men annars bryr jag mig inte så mycket”*

Att eleverna finner reklamen irriterande sammanfaller med Sabans (2019) tidigare forskning kring barns användande av Youtube. I sin studie benämns även att en av anledningarna till att barnen inte uppskattade reklamen bestod av att den inte kändes åldersanpassad. Utifrån vårt resultat i temat *Medvetenhet kring olämpligt material* visar eleverna en förståelse kring vad det innebär för en video att vara åldersanpassad. En elev visade dock ett annat synsätt för reklamen där hen beskrev varför reklamen hade en plats i videon.

Exempel 20: *“brukar inte hända men om det gör är det ju bra för att dom tjänar pengar”*

Eleven visar genom sitt svar en förståelse kring varför kanalen valt att placera in reklamen. Uhls och Greenfield (2011) beskriver utifrån sin studie hur barn skapar personliga band till personer på Youtube och hur detta kan påverka deras personlighet, identitet och framtida mål. Eleven som gav detta svar visar upp en empati till skaparen av videon samt kan sätta sig in i deras synsätt och resonemang.

Eleverna fick även frågan kring om de var intresserade av de produkter som Youtubekanalerna gjorde reklam för. Utifrån empirin framkom det att 59 % antingen har köpt eller är intresserad av att köpa dessa produkter. Folkvord, Bevelander, Rozendaal och Hermans (2019) nämner i sin studie att barnens relation till individer med Youtubekanaler påverkar hur barnen ser på marknadsföringen som sker i videon. Genom en mer positiv relation till individen visar det sig att eleverna även blir mer positiva till produkten de gör reklam för.

6.2.4 Utbud och tillgänglighet

Utbudet av videor på Youtube är enormt och blir bara större. Eleverna fick svara på frågor gällande vad de ansåg vara positivt samt negativt med plattformen. Utöver reklamen var ett återkommande svar tillgängligheten. En elev beskrev Youtube som beroendeframkallande medan en annan elev benämnde hur lätt det är att klicka sig vidare till andra videor. Detta ansåg dessa elever vara negativa aspekter.

Exempel 21: *“beroendeframkallande”*

Exempel 22: *“Att det är så lätt att råka klicka in på annat”*

Däremot ansågs inte utbudet negativt hos alla elever. Utifrån empirin kan vi se att utbudet och tillgängligheten i mestadels ses som positivt då eleverna alltid har nya klipp att se på.

Exempel 23: *“Att det finns alla möjliga youtubeklipp som man kan kolla på.”*

Exempel 24: *“Det är många videor att välja på. Det är också många sorters videor som: sminkvideor, spelvideor, challenges och mm.”*

Exempel 25: *“Att det finns så många olika videor. Ifall man gillar att titta på sport så finns det där, om man vill titta på vloggar så finns det där. På youtube finns allt. Det kan vara dåligt men också bra”*

Samtidigt återkommer hela tiden en kamp i de som anses vara positivt med plattformen. Det uppstår en balansgång mellan tillgängligheten och innehållet i det utbud som ges på plattformen. Bland annat påpekades avsaknaden av åldersgränser ett flertal gånger i vårt resultat. Dock var eleverna inte eniga kring åldersrestriktioner, vissa upplevde restriktionerna som censur där de begränsas att utforska fritt på plattformen, medan andra upplevde att det var för få restriktioner.

Exempel 26: *“att mycket censureras eller tars bort för det ska vara barnvänligt”*

Exempel 27: *“Att alla åldrar kan se på allt som folk lägger upp där.”*

Buzzi (2012) påpekar denna problematik i sin egen forskning, där tillgängligheten kan innebära att elever enklare kan klicka sig vidare till olämpligt material, i form av till exempel pornografi. Forskaren påpekar även förekomsten av manipulerade videor på plattformen där videon i första anblick ses som lämpligt för barn, men där ljudet i videon bytts ut mot pornografiskt eller våldsamt innehåll. I sin studie beskriver Buzzi (2012) att det finns sätt att flagga dessa videor men att många av de individer som använder plattformen inte vet hur de ska gå tillväga för att effektivt använda denna funktion. Detta leder till att olämpligt material fortsätter att produceras samt distribueras på plattformen.

Eleverna fick även besvara frågan kring hur de skulle känna om plattformen Youtube skulle försvinna. Svaren på denna fråga var nästan helt eniga om att detta skulle vara väldigt negativt. En del elever ger konkreta svar kring varför detta inte skulle vara bra då plattformen agerar som en plats för underhållning. En elev visar även upp empati för individerna som lägger upp klippen på plattformen.

Exempel 28: *“Jag skulle blivit väldigt ledsen för det är inte bara jag utan tänk på de som har ägnat sina liv på youtube bara för att göra oss andra glada och intresserade.”*

Exempel 29: *“Tomt för man brukar ju få ett och annat skratt där ifrån.”*

Exempel 30: *“Jag skulle inte veta vad jag skulle göra ibland då.”*

Andra beskrev i stället att de skulle uppleva starka känslor. Vissa elever uttryckte att utan Youtube skulle det vara jordens undergång, medan andra beskrev vad plattformen innebar för deras mående och hur avsaknaden skulle leda till en känsla av tomhet.

Exempel 31: *“Det skulle vara jordens undergång.”*

Exempel 32: *“skjuta på datorer så dom går sönder.”*

Exempel 33: *“Mitt liv hade gått under”*

Exempel 34: *“Jag skulle bli ledsen för om jag är ledsen och om jag går in och ser på YouTube så blir jag glad och om den inte skulle finnas så kan det inte göra mig glad om jag är ledsen.”*

Eleverna beskriver starka känslouttryck kring plattformens närvaro. Som nämnt i kapitel 3 beskriver Glöckler (1997) hur barn processar intryck kan ta sig uttryck i deras identitetsskapande. Eleverna som besvarat denna fråga visar både starka känslor samt ger uttryck för hur plattformen inverkar i deras liv.

6.2.5 Hatkommentarer

Hatkommentarer var ett återkommande svar gällande vad som ansågs vara negativt med plattformen. Det fanns ett visst motstånd till hatkommentarer när de var riktade mot Youtubers. Anledningen kan möjligtvis bero på att eleverna kategoriserar Youtubers som avlägsna kompisar.

Exempel 35: *“jag tycker det är dåligt med hat mot andra på Youtube.”*

Exempel 36: *“att det är folk som skriver hatkommentarer.”*

Gustafson beskriver att relationen till kompisar som de inte upplever vardagsproblematik med ofta blir förskönade (refererat i: Ihrskog, 2006). Genom att Youtubern väljer vilket innehåll hen vill publicera kan de visa upp sig i ett förskönande ljus. Folkvord, Bevelander, Rozendaal och Hermans (2019) beskriver att en relation uppstår mellan barnen och de Youtubers de väljer att se på. Detta stärker vår tes kring att Youtubers kan ses som avlägsna vänner till barnen.

Ytterligare svar kunde ses som svårtydliga där det är oklart på vem eleven syftar på. Nedanstående svar kan ses antingen utifrån att eleverna ser hatkommentarer på andras videor men kan även tolkas att de själva får hatkommentarer på sina egna videor.

Exempel 37: *“Att det är vissa som lägger hat på videorna.”*

Exempel 38: *“att om man gör en kanal kan man få hat av andra människor”*

Beroende på vilket synsätt man ser dessa kommentarer utifrån kan även resultatet ses ur olika perspektiv där antingen relationer påverkas eller individens identitetsarbete. Glöckler (1997) beskriver hur intryck påverkar barns känsloliv som i sin tur leder till olika utfall i deras identitetsskapande. Hur eleverna upplever dessa kommentarer kan bli en central faktor i hur de upplever sig själva samt andra. Även Ihrskog (2006) nämner att genom ett stabilt, emotionellt stöd stärks barns identitetsarbete.

I vår studie kan vi se att Therese Lindgren är en Youtubers som barnen uppskattar att se på. Se figur 7. Som vi kan se i kapitel 2 är hon en av Sveriges största Youtubers med över 1 miljon följare. Therese Lindgren belyser, trots den skämtsamma ingången, allvaret med fenomenet hatkommentarer. Genom att informera kring ämnet kan eleverna få en inblick i hur plattformen kan användas för att sprida olika budskap.

6.3 Sammanfattning

I ovanstående kapitel har vi presenterat empiri i form av diagram där det framkom att majoriteten av de elever som deltog i studien är användare av plattformen Youtube. Det visade även att Youtube till viss del är en aktivitet som tillbringas med andra och där det är stor variation kring hur ofta eleverna samtalar om plattformen med sina kamrater. Det mest populära användningsområdet var att se på videor som andra lagt upp, därefter följt av att lyssna på musik samt följa Youtubers kanaler. Största Youtubern i vår urvalsgrupp var Therese Lindgren följt av Jocke och Jonna samt Matinbum.

Vidare analyserades vår empiri utifrån en tematisk analys där fem olika teman presenterades. Först utforskade vi Youtube i en lärandemiljö utifrån elevernas uppfattning. Där visade det sig att musik samt instruktionsvideor förekom i undervisningen. Vidare visade eleverna en medvetenhet kring förekomsten av olämpligt material som blev vårt andra tema. Eleverna visade en medvetenhet samt kompetens angående risker och vad som anses vara olämpligt material utifrån deras ålder. Vårt tredje tema blev reklam, vilket vi i empirin kunde se att eleverna hade åsikter kring. Olika fenomen presenterades, såsom reklam från utomstående parter samt reklam som presenterades av Youtubern själv. Fjärde temat var utbud samt tillgänglighet, där elevernas åsikter var splittrade. Vissa ansåg att plattformen var för restriktiv, medan andra upplevde att plattformen var för öppen och där det krävdes mer restriktioner, ur synpunkt till åldersanpassning. Eleverna fick även beskriva hur de skulle uppleva om plattformen försvann, där var en stor majoritet eniga om att detta skulle vara mycket negativt. Vårt sista tema blev hatkommentarer, där eleverna beskrev dessa kommentarer som en mycket negativ del av Youtube. Vi analyserade eventuella samband kring hur detta fenomen möjligtvis kunde påverka det individuella identitetsskapandet samt hur relationer kunde påverkas. Avslutningsvis diskuterade vi eventuella samband mellan hur, i detta fall Youtubern Therese Lindgren, har möjlighet att informera sina tittare genom sin Youtubekanal och bidra med positiva effekter till barns relationer samt identitetsskapande.

7 Diskussion

I följande kapitel kommer vi att diskutera vårt resultat och analys. Vidare för vi en metoddiskussion där vi diskuterar för- och nackdelar i val av metod samt belyser vilka konsekvenser detta kan ha medfört. I detta kapitel presenteras även vilka implikationer som vi ser att vårt resultat och analys har för en pedagogisk praktik. Avslutningsvis kommer vi att presentera förslag på vilka fortsatta studier av ämnet som kan ske.

7.1 Resultatdiskussion

Det övergripande syftet med denna studie var att undersöka vilken betydelse fenomenet Youtube kunde ha för de mellanstadieelever som deltog i vår studie. Vi var även nyfikna på hur dessa erfarenheter kunde relateras till sociala arenor i fritidshem och skola. I följande avsnitt diskuteras studiens resultat och analys i relation till tidigare forskning. Genom denna diskussion besvaras också studiens frågeställningar.

- Vilka erfarenheter av Youtube uppger eleverna att de har?
- Hur beskriver eleverna att de får använda sig utav Youtube under skol- och fritidstid?
- Hur skildras mellanstadieelevers erfarenheter av plattformen i samband med relationskapande under skol- och fritidstid?

7.1.1 Elevernas upplevelser av Youtube under skol- och fritidstid

Som tidigare redovisat i föregående kapitel är inte eleverna eniga kring hur de själva får använda Youtube under skol- och fritidstid. Då eleverna går i olika klasser finns det en möjlig anledning kring de olika svar då den specifika klassläraren kan ha satt upp egna regler kring användandet av plattformen i klassrummet. Alla elever som har en fritidshemsplacering i denna urvalsgrupp går dock på samma avdelning men även här ser vi skillnader i svaren. Utifrån empirin kan vi inte ge ett konkret svar men det öppnar upp för en del hypoteser. En av anledningarna kan vara att reglerna kring användandet av plattformen på fritids inte varit tydligt vilket leder till att eleverna själva kommer till slutsatser kring vad som är tillåtet. Medialiseringen och den ökade tillgängligheten till olika digitala redskap, är något som beskrivs under kapitlet tidigare forskning (Ekman, 2016). Detta tror vi kan vara en möjlig faktor till att svaren artar sig på ett visst sätt. En annan faktor kan vara att eleverna mycket väl är medvetna om de restriktioner eller regler som är uppsatta på fritidshemmet, men väljer att bryta dessa likt det Corsaro (2005) nämner kring fenomenet "sekundära anpassningar". Detta innebär att eleverna medvetet bryta dessa regler för att känna att de har kontroll över det egna digitala användande.

En gemensam nämnare som vi kunde se i resultatet var att flera elever uppgav att plattformen fick användas främst under skoltid. Då var användningsområdet till stor del musik eller att se på instruktionsvideor. Dock var detta fortfarande något som inte var gemensamt för alla elever, då flera svarade att Youtube inte fick användas alls. Syftet i denna studie har varit avgränsad till att undersöka Youtube som fenomen och dess eventuella betydelse för några mellanstadieelevers vardagsliv. Därav får vi ingen helhetsbild över hur digitala verktyg används utifrån flera olika perspektiv. Exempelvis saknar vi lärarnas perspektiv samt hur eleverna möjligtvis använder sig utav andra digitala plattformar eller digitala verktyg under skol- och fritidstid. Detta gör att vårt fokusområde är ganska snävt, men nödvändigt utifrån den tidsram som vi hade att förhålla oss till. Trots detta så försvinner inte det faktum att eleverna själva har så olika upplevelser kring

användningen av Youtube. En intressant faktor utifrån vårt resultat är de elever som upplever att plattformen är fullkomligt förbjuden under tiden de spenderar i skolan och fritids. Som Klerfelt (2007) belyser kan tillståndet av barns mediekultur i den pedagogiska verksamheten leda till att eleverna känner ett meningsskapande. Då vissa elever upplever att de inte får använda plattformen går de miste om detta potentiella meningsskapande.

Ytterligare en aspekt som framkom i resultatet var användandet av Youtube som ett bibliotek av musik. Som tidigare beskrivet av Sailer och Guilmartin (2019) främjar musik alla sorters lärande. I relation till resultatet och analysen i vår studie har vi kunnat se att det oftast är läraren som styr om och när musik får spelas. Det framkommer dock inte om det är eleverna eller läraren som ansvarar för vilken musik som spelas upp. Däremot i de olika exemplen (se tex 6.2.1) kan det anas att det är eleverna som får välja musik när det tillåts.

7.1.2 Youtubes effekter på barns relationsarbete

Utifrån vår tolkning av Ekmans (2016) forskning finns det belägg för att barn som inte har tillgång till digitala medier kan uppleva en social isolation från sina kamrater. Även de digitala verktyg barnen använder blir känsloladdade och kan skapa en spänning i relationsarbetet. Genom att alla elever i vår studie hade tillgång till en egen dator skulle man kunna anta att denna spänning inte uppstår. Däremot som våra analyser visar hade eleverna olika uppfattningar kring hur mycket samt vilka användningsområden de fick använda datorn under skoltiden. Detta skapar återigen en känsloladdning kring datorerna vilket kan påverka relationsarbetet kring barnen.

En annan aspekt är de olika sociala arenorna som barnen dagligen befinner sig i. Detta innebär att både deras identitetsarbete och relationsarbete är i ständig rörelse. Ihrskog (2006) nämner skillnaderna mellan att vara vän, kamrat eller kompis. Vilket vi upplever kan diskuteras i relation till vårt resultat. En vän för barnen är någon som de inte är så nära, vänner kan man ha många av. Kamrater är en benämning för olika grupperingar, utifrån ett barns perspektiv, till exempel klasskamrater. Däremot ansågs en kompis vara den person barnet var närmst, där det fanns ett ömsesidigt förtroende (Ihrskog, 2006). Utifrån vårt resultat kan vi tolka att Youtubers kan ses som en vän då det framkommit i tidigare kapitel att eleverna skapar relationer till de Youtubers de återkommande ser på.

I resultatet kring reklam som förekommer på plattformen (se 6.2.3) kunde vi se att detta var något som eleverna ställde sig negativt till. Däremot visade eleverna en förståelse för reklamens förekomst om Youtubers ska kunna fortsätta publicera videor. Enligt vår spekulation kan Youtubers ses som avlägsna vänner, personer/kanaler man känner en samhörighet med. Folkvord, Bevelander, Rozendaal & Hermans (2019) såg utifrån den studie de genomförde att barnen fann en samhörighet och en relation skapades mellan de Youtubers de valde att se på. Detta påverkade även synen och mottagligheten för reklam som Youtubern presenterade. En viktig aspekt att ta hänsyn till är hur Youtubern presenterar sig på plattformen. Det är hen själv som bestämmer vilka delar av sin personlighet som hen vill visa upp. Den vardagsproblematik som Gustafson benämner (refererat i: Ihrskog, 2006) behöver inte ta plats vilket kan leda till barn ser Youtubern som ett ideal. Detta kan i sin tur påverka hur barnen ser sina egna kamrater då de inte kan leva upp till detta ideal.

Utifrån vårt resultat skulle vi vilja påstå att barnens användning av Youtube har en betydelse på de relationsskapande som sker under skol- och fritidshemstid i olika former. I och med den obligatoriska skolgången blir barnen tvungna att agera i dessa sociala arenor, där det ständigt sker relationsarbeten av olika slag. På grund av digitaliseringen av skolan samt medialiseringen i samhället har lett till att nya sociala arenor skapats och förflyttats. Det är därför inte konstigt att

relationsarbetet skulle kunna påverkas av användningen av plattformen Youtube, då den också innefattar en social arena.

7.1.3 Youtubes upplevda betydelse för eleverna

Medialiseringen i samhället har lett till att internet och dess plattformar tar en väsentlig del i många barns barndom (Ekman, 2016). Plattformens närvaro väcker även starka känslor både gällande aspekter som sker på Youtube men även om plattformen skulle försvinna, vilket presenteras i föregående kapitel. Flera elever beskrev känslor som tomhet, uppgivenhet samt ilska vid tanken på att plattformen skulle försvinna. Som tidigare framvisat i vårt resultat, använder sig 97,4% sig av plattformen (*se figur 1*). Detta upplever vi som tydliga tecken på att Youtube har en betydande roll i vår urvalsgrupps vardagsliv och i den medialiserade barndomen de befinner sig i.

Vi kan även relatera till elevernas kompetens och vilja att utforska plattformen. Utifrån ett barndomssociologiskt perspektiv kan vi diskutera kring att detta är en del i det individuella identitetsskapande både i den digitala arenan samt den verkliga sociala arenan. Denna kompetens visar sig även i elevernas självmedvetenhet kring åldersrestriktioner. De är medvetna om vilket material som är olämpligt och kan göra egna beslut kring om det vill utforska detta område eller inte. Det stora utbudet av olika typer av videor, samt att det är lätt att navigera sig på plattformen är något som ses positivt utifrån den urvalsgrupp som deltog i vår studie. Detta medför dock en ökad risk att stöta på olämpligt material, vilket även Buzzi (2012) påpekar i sin studie. Men som vi nämnde visade eleverna en kompetens och motstånd till dessa typer av olämpligt material. Det uppstår en balansgång mellan att eleverna är kompetenta användare men samtidigt får man inte glömma att de är just barn. Detta kan återkopplas till Grunditzs (2013) tankar kring barn som aktiva och kompetenta individer kontra barn som är i behov av omsorg.

Utifrån vårt resultat kan vi även se att flera av de Youtubers är antingen barn eller tonåringar. Uhls och Greenfield (2011) beskriver hur barn ser en framtid som Youtubers beroende på hur mycket de exponeras för plattformen. Genom att eleverna kan se barn i sin egen ålder och snäppet äldre kan detta ses som en framtid som är tillgänglig för dem. Youtube ses inte bara som en arena för underhållning utan även som ett legitimt karriärval. I vår urvalsgrupp var det inte många elever som själva hade en Youtubekanal men efter att ha utforskat deras svar gällande Youtubers de ser på kan man tolka att det finns en marknad för kanaler riktade mot och med dessa åldrar i fokus.

7.2 Metoddiskussion

7.2.1 Metodval och kontakt med vårdnadshavare

De svagheter som vi upplever finns i vår studie är främst vår kompetens att planera och genomföra enkäter. Inom ramen för den tid vi hade till förfogande fanns det varken möjlighet eller tid att genomföra en pilotstudie, vilket är något Ejlerthsson (2019) rekommenderar genomföra innan en enkätundersökning. Vi saknade även tillgång till individer som matchade vår tänkta urvalsgrupp. Den uteblivna pilotstudien kunde vi se påverka vårt resultat genom hur eleverna svarade på vissa frågor, samt att relevanta frågor som uppkom under tiden inte var möjliga att fråga då enkäten redan skickats ut. Om det hade funnits tid hade detta gått och lösas, genom att skicka ut en kompletterande enkät, möjligtvis följa upp med gruppintervjuer. Detta hade kunnat ge oss en bredare empiri som vi hade kunnat fördjupa oss ytterligare i, vilket möjligtvis hade kunnat ge en bredare och djupare analys. En annan svaghet i vårt metodval var att vi saknade möjligheten att kunna ställa följdfrågor till eleverna, då vi fick in många intressanta svar som öppnade upp till följdfrågor. Detta har lett till att vi endast har skrapat på ytan i ett väldigt

intressant forskningsområde. Genom intervjuer får man möjlighet till att kunna ställa följdfrågor, som återigen hade kunnat ge oss en bredare och djupare analys.

En annan aspekt att ta hänsyn till var kontakt med vårdnadshavare. Det krävdes påminnelser för att få in det antal godkännanden för att få använda oss av elevernas svar i studien. Samma dag vårt mejl nådde ut till vårdnadshavarna fick vi in en stor del svar. Responsen avtog efter några dagar. Vi valde utifrån Lewis och Hess (2017) forskning gällande ökande av svarsfrekvenser, att skicka ut en påminnelse och även denna gång fick vi direkt respons som sedan sipprade ut. Genom att kommunikationen skedde över mejl finns chansen att vissa vårdnadshavare inte kände sig bekväma att svara. Detta kunde möjligtvis åtgärdas genom att även en fysisk lapp hade skickats hem till vårdnadshavarna som inte kände sig bekväma att använda digitala verktyg.

7.2.2 Elevförutsättningar

Vi valde årskurs 4–6 som urvalsgrupp dels på grund av deras kompetens för inläsning samt skrivförmåga. Dock så kunde vi inte säkerställa att några särskilda åtgärder infördes för de elever med läs- och skrivsvårigheter då vi inte hade möjlighet att vara på plats på skolan. Detta artade sig i att vissa svar kan tolkas som att en del elever inte förstod frågan då vissa svar var otydliga eller inte besvarade alls. Vi hade även inte möjligheten att genomföra en genomgång av enkäten, där begrepp hade kunnat förtydligas. Även om detta var något läraren möjligtvis gjorde har vi ingen inblick i hur detta genomfördes. Vad vi förstod fanns inte heller möjligheten att eleverna kunde sitta i mindre rum för att genomföra enkäten i fred. Detta kan ha lett till att vissa elever möjligtvis kände sig obekväma med att svara på vissa frågor då kamraterna satt bredvid. Samtidigt som detta även kan ha lett till att svaren kan ha färgats av varandras närvaro. Även om enkätens utformning var uppskattad att kunna genomföras på ca 10–15 minuter, vilket vi anser går att genomföra under lektionstid, så vet vi inte hur lektionens förutsättningar påverkade genomförandet.

Genom den kunskap och erfarenhet vi fått under arbetets gång har vi förstått planeringsfasens betydelse när det kommer till enkäter. Något vi hade gjort annorlunda är just att genomföra en pilotstudie, samt låta frågorna att landa och reflekteras över innan utskick av enkät. Då hade vi kunnat undvika att under arbetets gång ångra att vissa val som gjordes, speciellt vid frågeställningarna. Metodvalet är effektivt ur den bemärkelse att vi hade möjlighet att nå ut till fler elever under kortare tid, än om vi genomfört intervjuer. Dock finns det alltid för- och nackdelar med alla olika metoder.

7.3 Implikationer för den pedagogiska praktiken

Enligt fritidshemmets uppdrag ska fritidshemmet erbjuda en meningsfull fritid med utgångspunkt i elevers intressen och erfarenheter (Skolverket, 2019). Utifrån vår studies resultat, samt större genomförda undersökningar, har vi kunnat se att digitala medier är ett intresse som många barn har. Som lärare i fritidshem blir det därför viktig att istället för att kanske bara se risker också se de möjligheter som finns genom att, i detta fall, använda sig utav Youtube som lärplattform. Men även inse att stor del av barnens sociala umgänge även sker digital och inte bara i verkligheten. Fritidshemmets uppdrag är även att främja utvecklingen av elevers digitala kompetens och stötta eleverna i denna utveckling (Skolverket, 2019).

Som vi beskrivit i kapitel 3 finns det fyra aspekter av digital kompetens, vilket benämns i Skolverkets (2017) kommentarmaterial för digitaliseringen av skolan. Dessa aspekter innefattar att som lärare till exempel inte avvisa vissa videoklipp som opassande utan ta detta tillfälle i akt och föra en diskussion med eleverna, kring hur det *påverkar samhället och den enskilda*

individ. Samtidigt kan läraren hamna i en svår sits då detta synsätt inte sammanfaller med vårdnadshavares åsikter. Som lärare i fritidshem har du dock skyldighet att lära elever om digitala verktyg och hur de kan *användas* på ett *kritiskt* och *kreativt* sätt, med utgångspunkt i de fyra aspekterna. Genom att ta tillvara på möjligheterna att på flera olika sätt skaffa sig kunskaper genom plattformen Youtube och även se det som möjligheter till ökade interaktioner med andra, ser vi fritidshemmet som en ypperlig arena för just detta.

7.4 Förslag på fortsatta studier

Undersökningen av plattformen Youtube och dess påverkan ur ett barns perspektiv har varit väldigt givande. För att verkligen kunna undersöka detta fenomen ytterligare och ännu mer på djupet upplever vi att fältstudier samt intervjuer hade varit två olika metoder som hade hjälpt till att även kunna se beteenden eleverna emellan samt genom intervjuer få möjlighet att ställa följdfrågor som dyker upp under vägens gång. Att undersöka digitala medier överlag upplever vi är en komplex situation, speciellt då vi ville se ur barns perspektiv. Vi skulle ha velat utföra observationer där eleverna observerades under raster och fritidshemtid. Detta för att kunna se om det uppstår tillfällen där eleverna pratar med varandra kring Youtube och vad som sker i gruppen under samtalet. På grund av restriktionerna kring COVID-19 samt tid valde vi bort detta moment. Detta hade kunnat vara en intressant utgångspunkt i fortsatta studier kring ämnet. Även en ytterligare aspekt hade varit att undersöka flera olika skolor under en längre tidsperiod, där skolorna har olika socioekonomiska förutsättningar. På så sätt även kunna undersöka hur olika socioekonomiska bakgrunder har för betydelse när det kommer till tillgänglighet och möjlighet att vara delaktig i det digitaliserade samhället.

7.5 Slutkommentar

Att forska om barns digitala användning tror vi alltid kommer att vara komplext då det är i ständig rörelse och förändring. Ett fenomen kan vara aktuellt en dag, medan nästa dag är den nästan bortglömd. Därför vet vi inte hur länge denna studie kommer att vara aktuell, då nya digitala plattformar ständigt uppkommer och förändras. Men det som är intressant är trots allt att undersöka barns beteenden till och hur de ser på den digitala värld de befinner sig i.

8. Referenslista

- Ahrne, G. & Svensson, P. (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.
- Asplund, J. (1987). *Det sociala livets elementära former*. Göteborg: Korpen.
- Braun, V., Clarke, V. (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2). 77–101. ISSN 1478–0887
- Buzzi M. (2012) What Are Your Children Watching on YouTube?. In: Cipolla-Ficarra F., Veltman K., Verber D., Cipolla-Ficarra M., Kammüller F. (eds.) *Advances in New Technologies, Interactive Interfaces and Communicability. ADNTIIC 2011. Lecture Notes in Computer Science*, vol. 7547. Springer, Berlin, Heidelberg. doi: https://doi.org/10.1007/978-3-642-34010-9_23
- Corsaro, W. (2005). *The Sociology of Childhood*. Kalifornien: Pine Forge Press.
- Dahl, M. (2011). *Barns sociala liv på fritidshemmet. En studie om praktikgemenskaper och alliansbildning i egenstyrda aktiviteter*. Göteborgs universitet: Göteborg.
- Dunkels, E. (2010). Reaktionen på ungas nätanvändning. I U. Carlsson (Red.), *Barn och unga i den digitala mediekulturen*. Göteborg: Livréna.
- Dunkels, E. (2007). Children's strategies on the internet. *Critical Strategies on The Internet*. 49(2) 171–184. doi: 10.1080/17508480802123914
- Ejlertsson, G. (2019). *Enkäten i praktiken: en handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Ekman, M. (2016). *Mellan auktoritet och autonomi. Medieanvändning, föräldramedling och konflikter i familjelivet*. Stockholm: Statens medieråd. Hämtad 2020-05-14 från: <https://statensmedierad.se/publikationer/rapport/mellanauktoritetochautonomi.1097.html>
- Fleischer, H. (2013). *En elev - en dator: Kunskapsbildningens kvalitet och villkor i den datoriserade skolan*. Högskolan för lärande och kommunikation: Jönköping. Hämtad 2020-05-14 från <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hj:diva-22561>
- Folkvord, F., Bevelander, K., Rozendaal, E. & Hermans, R. (2019) Children's bonding with popular YouTube vloggers and their attitudes toward brand and product endorsements in vlogs: an explorative study. *Young consumers*. 20(2) 77–90. doi: 10.1108/YC-12-2018-0896
- Fornäs, J. (1994). Sfärernas disharmonier. Om ungdomskultur, makt och motstånd. I J. Fornäs., U. Boethius, B. Reimer (Red.), *Ungdomar i skilda sfärer*. FUS-rapport nr 5. Stockholm: Symposion.
- Glöckler, M. (1997). *Makt i mellanmännsliga relationer*. Järna: Telleby Förlag.
- Goldinger, B. & Magnusson, G. (1988). *Fem år av ditt liv*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Google. (2020). *Youtube*. Hämtad 2020-05-15 från <https://www.youtube.com/>

Grunditz, S. (2013): *Små barns sociala liv på vilan. Om deltagande och ordningsskapande i förskolan*. Uppsala. Elanders Sverige AB.

Hylland Eriksen, T. (1999). *Kulturterrorismen. En uppgörelse med tanken om kulturell renhet*. Nora: Nya Doxa

Ihrskog, M. (2006). *Kompisar och Kamrater. Barns och ungas villkor för relationsskapande i vardagen*. Göteborg: Intellecta Docusys.

Internetstiftelsen. (2019). *Barnen och Internet 2019*. Hämtad 2020-04-08 från <https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/barnen-och-internet-2019/>

James, A., Jenks, C., & Prout, A. (1998). *Theorizing Childhood*. Cambridge: Polity Press.

Kampmann, J. (2003). Barndomssociologi: fra marginaliseret provokatør til mainstream leverandør. *Dansk Sociologi*. 14(2), 79–93. Hämtad 2020-05-14 från <http://ej.lib.cbs.dk/index.php/dansksociologi/article/view/362/357>

Klerfelt, A (2007). *Barns multimediala berättande. En länk mellan mediakultur och pedagogisk praktik*. Göteborg: Göteborgs universitet.

Källström Cater, Å (2015). Att intervjua barn. I G. Ahrne, P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Lewis, T. & Hess, K. (2017) The Effect of Alternative E-mail Contact Timing Strategies on Response Rates in a Self-administered Web Survey. *Field Methods*. 29(4) 351–364 doi: 10.1177/1525822x17715865

Lindgren, T. [Therese Lindgren]. (2020, 21 april). *Läser era hatkommentarer* [Videofil]. Hämtad 2020-05-04 från https://www.youtube.com/watch?v=EFY_DrpYutg

London, R. & Ingram, D (2018) Social Isolation in Middle School. *School community journal*, 28(1) 107–127 Hämtad 2020-04-17 från: <http://www.schoolcommunitynetwork.org/SCJ.aspx>

Lundell, J. & Lundell, J. [Jocke & Jonna]. (2020, 29 april). *River hela trädgården* [Videofil]. Hämtad 2020-05-15 från <https://www.youtube.com/watch?v=xsgzGvftJfw>

Nordenfors, M. (2006). *Ett reflexivt syskonskap: en studie om att växa upp tillsammans med fostersyskon*. Göteborg: Göteborgs universitet.

Rydin, I. (2010) Försvinner barndomen med internet. Reflektioner kring forskning och debatt om möjligheter och risker. I U. Carlsson (Red.) *Barn och unga i den digitala mediekulturen*. Livréna AB: Göteborg.

Saban, A. (2019). Examining Metaphors, Usage and Views of Secondary School Students on YouTube. *Contemporary Educational Technology*, 11(1) 111–129 doi: <https://doi.org/10.30935/cet.646872>

Sailer, A. & Guilmartin, L (2019, november/december) Music Supports All Learning. *Exchange, november/december*, 28–31.

Sakshaug, J., Vicari, B., Couper, M. (2018). Paper, E-mail, or Both? Effects of Contact Mode on Participation in a Web Survey of Establishments. *Social Science Computer Review*, 37(6), 750–765. doi: 10.1177/08944393880560

Selwyn, N. (2017) *Skolan och digitaliseringen. Blir utbildningen bättre med digital teknik?*. Daidalos AB: Göteborg.

Skolverket (2014) *Allmänna råd för fritidshem*. Hämtad 2020-04-09 från <https://www.skolverket.se/publikationsserier/allmanna-rad/2014/allmanna-rad-for-fritidshem>

Skolverket (2017). *Få syn på digitaliseringen på grundskolenivå - Ett kommentarmaterial till läroplanerna för förskoleklass, fritidshem och grundskoleutbildning*. Hämtad 2020-05-13 från <https://www.skolverket.se/publikationsserier/kommentarmaterial/2017/fa-syn-pa-digitaliseringen-pa-grundskoleniva>

Skolverket (2019). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: Reviderad 2019*. Stockholm: Skolverket.

Svensson, A.-K. (2001). Children's interaction in front of the computer. I M. Chaib (Red.), *Perspectives on Human-Computer Interactions: a multidisciplinary approach*. Lund: Studentlitteratur.

Säljö, R. (2000) *Lärande i Praktiken. Ett Sociokulturellt Perspektiv*. Stockholm: Prisma.

Taylor, G. W., & Ussher, J. M. (2001). Making sense of S&M: A discourse analytic account. *Sexualities*, 4(3), 293–314. doi: 10.1177/136346001004003002

Tiller, P-O. (1987). Barnets verden- og forskarens. *Barn- nytt fra forskning om barn i Norge*, 3. Trondheim: Norsk senter for barneforskning.

Tiller, P-O. (1991). Barneperspektivet om å se og bli sett. Vårt perspektiv på barn eller omvendt? *Barn- Nytt fra forskning om barn i Norge*, 1. 72–77. Trondheim: Norsk Senter for barneforskning.

Uhls, Y. Greenfield, P. (2011) The Value of Fame. Preadolescent perceptions of popular media and their relationship to future aspiration. *Developmental Psychology*, 48(2) 315–326. doi: 10.1037/a0026369

Ungdomsstyrelsen. (2011). *Adda en vuxen. Om ungdomsarbete på internet*. Stockholm: EO Grafiska AB Hämtad 2020-05-14 från <https://www.mucof.se/publikationer/adda-en-vuxen>

UNICEF (2019). *Barnkonventionen - kort version*. Hämtad 2020-04-09 från <https://unicef.se/rapporter-och-publikationer/barnkonventionen-kort-version>

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtad 2020-05-14 från <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>

Wenger, E. (1998). *Communities of Practice: Learning, Meaning, and Identity*. Cambridge:

Cambridge University Press.

Williams, P. (2001). *Barn lär av varandra. Samlärande i förskola och skola*. Göteborg: Göteborgs Universitet.

Ziehe, T. (1986). *Ny ungdom. Om ovanliga läroprocesser*. Stockholm: Norstedts.

9. Bilagor

9.1 Bilaga 1

Youtube

Hej! vi är två studenter som snart ska bli lärare i fritidshem. Vi är väldigt intresserade av att veta hur just du använder dig av Youtube.

Du som fyller i formuläret är anonym och det är endast vi som kommer att se era svar.

Vi uppskattar att ni vill vara med och hjälpa oss i vår forskning!

Har ni några frågor så kan ni maila oss på : isabella.thyberg@hotmail.com ,
gussveemat@student.gu.se

Hälsningar,
Emelie & Isabella

9.2 Bilaga 2

Brev till vårdnadshavare

Hej! Vi heter Isabella och Emelie och är universitetsstudenter på Göteborgs Universitet. Vi läser till grundlärare med inriktning mot fritidshem och nu påbörjar vi vår C-uppsats där vi hoppas era barn vill delta i en kort enkät angående deras användning av plattformen Youtube. Enkätsvaren kommer vara anonyma där endast ålder kommer att presenteras. Enkäten tar mellan 5–10 minuter att fylla i och sker i samråd med klasslärare. Enkäten är frivillig men vi önskar att så många som möjligt vill delta.

För att detta ska kunna genomföras behöver vi ert samtycke. Om det finns ett intresse finns det även möjlighet att ta del av studien när den är färdig i juni.

Vi önskar svar senast fredagen 17/4

Samtycke och eventuella frågor lämnas genom att skicka ett mail till:

Isabella.thyberg@hotmail.com

Med vänliga hälsningar
Emelie Svensson & Isabella Thyberg

9.3 Bilaga 3

Hej alla vårdnadshavare!

Vi vill bara påminna er som inte skickat in ett mail om samtycke att det hade varit bra om vi kunde få in det så snart som möjligt. Vi har fått in en del enkätsvar från barnen som kommer vara väldigt givande för vår forskning men ju mer underlag vi kan använda oss av desto bättre blir vår forskning. För att lämna samtycke att vi får använda ert barns enkätsvar så räcker det att skriva barnets namn och skicka det till mailadressen: isabella.thyberg@hotmail.com
Har ni några frågor är det bara att skicka iväg ett mail!

Med vänliga hälsningar

Emelie & Isabella